

Dienst Uitvoering Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

rapport

DEFINITIEF

Trends in passend onderwijs 2014-
2017

DUO Informatieproducten

Susan Borggreve, Daniël van Eck & Thijs Nielen

12 juni 2018

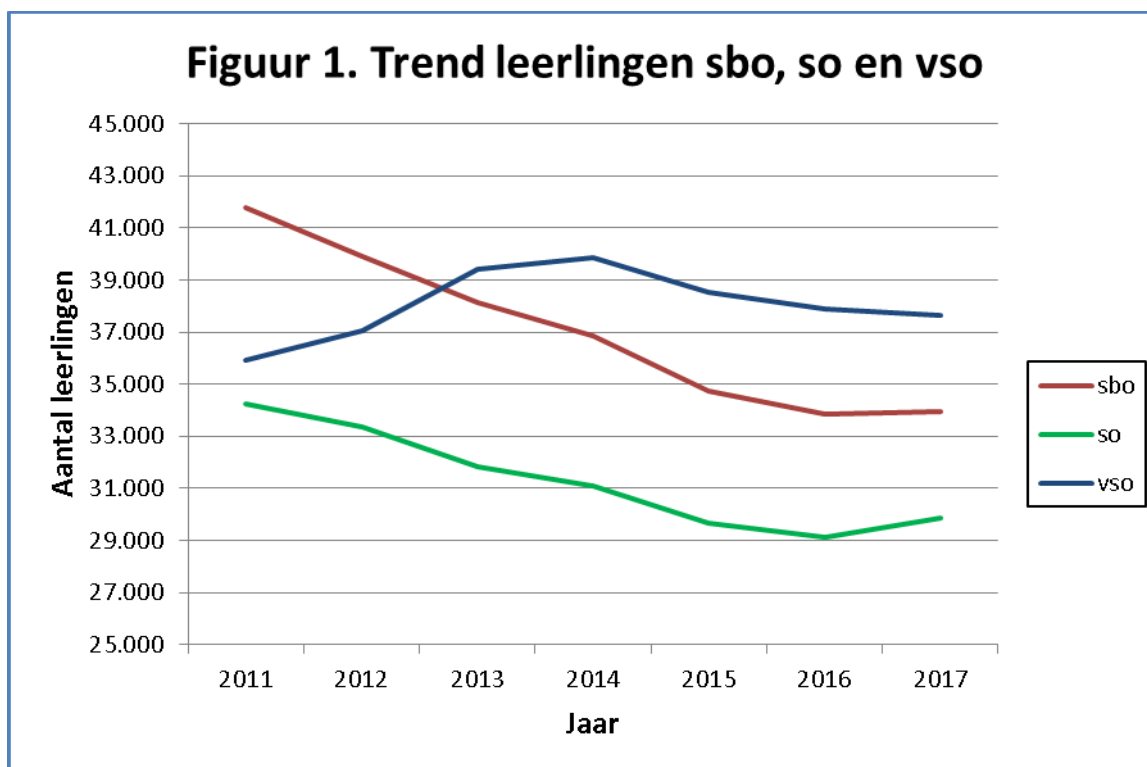
Inhoud

1	SAMENVATTING	3
2	LEESWIJZER.....	5
3	ONTWIKKELINGEN IN LEERLINGAANTALLEN	6
3.1	TRENDS IN SPECIAAL BASISONDERWIJS, SPECIAAL ONDERWIJS EN VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS.....	6
3.1.1	<i>Leerlingaantallen sbo, so en vso 2011-2017</i>	6
3.1.2	<i>Relatieve aantallen leerlingen in sbo, so en vso 2011-2017.....</i>	6
3.1.3	<i>Leerlingaantallen sbo, so en vso op 1 februari 2016-2018.....</i>	7
3.2	TRENDS IN SPECIAAL ONDERWIJS 2014-2017	8
3.2.1	<i>Trends so naar cluster</i>	8
3.2.2	<i>Trends so cluster 2 naar onderwijssoort.....</i>	8
3.2.3	<i>Trends onderwijsarrangementen in bo en sbo</i>	9
3.2.4	<i>Trends so cluster 3 en 4-scholen.....</i>	10
3.2.5	<i>Trends so cluster 3 en 4-scholen naar bekostigingscategorieën</i>	11
3.2.6	<i>Trends so naar leeftijd</i>	12
3.3	TRENDS IN VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS 2014-2017	14
3.3.1	<i>Trends vso naar cluster.....</i>	14
3.3.2	<i>Trends vso cluster 2 naar onderwijssoort.....</i>	14
3.3.3	<i>Trends onderwijsarrangementen in vo en pro</i>	15
3.3.4	<i>Trends vso cluster 3 en 4-scholen.....</i>	16
3.3.5	<i>Trends vso cluster 3 en 4-scholen naar bekostigingscategorieën</i>	17
3.3.6	<i>Trends vso naar leeftijd</i>	17
4	ONTWIKKELINGEN IN- EN UITSTROOM (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS	19
4.1	IN- EN UITSTROOM SPECIAAL ONDERWIJS.....	19
4.1.1	<i>In- en uitstroom voor het gehele so.....</i>	19
4.1.2	<i>So cluster 2: toename aantal leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis.....</i>	21
4.1.3	<i>So cluster 3/4: toename leerlingen in bekostigingscategorie midden.....</i>	23
4.1.4	<i>Arrangementen so cluster 2: groei van arrangementen in bo en sbo</i>	25
4.1.5	<i>Leeftijd van leerlingen die doorstromen van so naar vso</i>	27
4.2	IN- EN UITSTROOM VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS	29
4.2.1	<i>In- en uitstroom voor het gehele vso.....</i>	29
4.2.2	<i>In- en uitstroom vso cluster 4: daling aantal leerlingen</i>	31
4.2.3	<i>Vso cluster 2: krimp in onderwijs aan slechthorenden</i>	33
4.2.4	<i>Arrangementen vso cluster 2: daling van arrangementen in vo en pro</i>	35
4.2.5	<i>Trends in volwassen leerlingen in vso</i>	37
5	BIJLAGE 1: TABELLEN	39
5.1	TABELLEN BIJ HOOFDSTUK 3: ONTWIKKELINGEN IN LEERLINGAANTALLEN	39
5.2	TABELLEN BIJ HOOFDSTUK 4: IN- EN UITSTROOM (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS.....	45

1 Samenvatting

Leerlingen in so en vso algemeen

Het aantal leerlingen speciaal basisonderwijs (sbo) nam af van 2011 tot en met 2016 en is in 2017 ongeveer gelijk gebleven. Het aantal leerlingen in speciaal onderwijs (so) nam af van 2011 tot en met 2016, en is in 2017 licht gestegen. In voortgezet speciaal onderwijs (vso) steeg het aantal leerlingen van 2011 tot en met 2014, gevolgd door een afname (zie Figuur 1). Hetzelfde patroon is zichtbaar als gekeken wordt naar het relatieve aantal leerlingen in het sbo, so en vso (in verhouding tot alle leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs inclusief praktijkonderwijs).

Het aantal leerlingen in het so is in 2017 toegenomen doordat steeds meer leerlingen instromen vanuit het basisonderwijs (bo) en doordat steeds meer leerlingen die voor het eerst naar school gaan direct het so instromen. Aan de andere kant neemt het aantal leerlingen af dat uit het so stroomt, met name de uitstroom naar het reguliere onderwijs bestaande uit bo, sbo, voortgezet onderwijs (vo) en praktijkonderwijs (pro)¹ loopt terug.

Het aantal leerlingen in het vso neemt af doordat minder leerlingen het vso instromen dan dat er uitstromen. Deze afname vlakt steeds meer af omdat de instroom naar de uitstroom toegroeit. Er is sinds 2015 een toename van de instroom van leerlingen uit het bo en sbo en van leerlingen van buiten het onderwijs die instromen in het vso. Leerlingen van buiten het onderwijs stromen vooral in op cluster 4-scholen.

Cluster 2

In so cluster 2 (auditieve- en/of communicatieve beperkingen) steeg het aantal leerlingen met 357. Het gaat dan vooral om de grootste groep binnen cluster 2: leerlingen met een

¹ Het pro is onderdeel van het reguliere voortgezet onderwijs. Omdat er naar verhouding veel leerlingen uit het (v)so van en naar het pro stromen is dit type voortgezet onderwijs apart weergegeven in deze rapportage.

taalontwikkelingsstoornis. De stijging in 2017 van het aantal leerlingen in so cluster 2 gaat samen met een stijging van het aantal leerlingen met ondersteuningsarrangementen van cluster 2 in het (speciaal) basisonderwijs. In het vso nam het aantal leerlingen in cluster 2 en het aantal leerlingen met arrangementen cluster 2 juist af. Steeds meer leerlingen die voor het eerst naar school gaan, gaan meteen naar een so school voor leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. Ook worden meer bo leerlingen doorverwezen (het aantal doorverwijzingen uit het sbo is stabiel). Aan de andere kant stromen steeds minder leerlingen uit het onderwijs gericht op taalontwikkelingsstoornissen, met name de uitstroom van so naar het bo is gedaald.

Er komen steeds meer leerlingen met arrangementen cluster 2 in het bo en sbo doordat meer (nieuwe) basisschoolleerlingen een arrangement krijgen. De instroom van leerlingen vanuit cluster 2 in het bo en sbo is beperkt. Tegelijkertijd daalt in het bo en sbo het aantal leerlingen dat hun arrangement niet meer nodig heeft of dat uitstroomt uit het bo en sbo. Het aantal arrangementen cluster 2 neemt daarom toe. In het vo en pro daalt het aantal arrangementen omdat er meer arrangementen verdwijnen (door uitstroom en arrangement niet meer nodig) dan dat er nieuwe arrangementen bijkomen (door instroom of door toekenning aan leerlingen die al in het vo of pro zitten). Het aantal nieuwe en verdwijnende arrangementen groeit wel naar elkaar toe.

Leerlingen aan cluster 3- en cluster 4-scholen

In 2017 stijgt met name het aantal so-leerlingen in cluster 3-scholen. Dit zijn scholen voor leerlingen met een verstandelijk- of lichamelijke beperking en voor langdurig zieke leerlingen. In het vso is een kleinere groei van het aantal leerlingen in cluster 3-scholen te zien.

Het aantal so-leerlingen in cluster 4-scholen is sterk gedaald vanaf 2014 tot en met 2016. In 2017 is het aantal leerlingen in cluster 4-scholen licht gestegen. Dit zijn scholen gericht op onderwijs aan leerlingen met gedrags- en psychische stoornissen. In het vso daalt het aantal leerlingen ook vanaf 2014, met een afvlakking van deze daling in 2017.

Hoogte van bekostiging van (v)so leerlingen door samenwerkingsverbanden

De hoogte van bekostiging door samenwerkingsverbanden van een cluster 3/4-leerling in het so en vso wordt vastgesteld met een bekostigingscategorie laag, midden of hoog. Vanaf 2014 is het aantal leerlingen met bekostigingscategorie midden toegenomen en zijn de aantallen leerlingen met categorieën hoog (so en vso) en laag (vso) afgenomen. Het aantal leerlingen met bekostigingscategorie laag in het so is licht gestegen.

De toename van bekostigingscategorie midden heeft twee oorzaken: het veranderen van bekostigingscategorie van leerlingen die al in het (v)so zitten met een andere bekostigingscategorie en instroom van nieuwe leerlingen. Beide situaties komen regelmatig voor. De meeste leerlingen met een veranderde bekostigingscategorie zitten op een cluster 3-school. De bekostigingscategorie van leerlingen wordt soms naar beneden en soms naar boven bijgesteld. Er zijn geen aanwijzingen dat er in 2017 vaker naar beneden dan naar boven wordt bijgesteld.

Leeftijden

Leerlingen in het so en in het vso worden jonger. Leerlingen stromen op jongere leeftijd door van het so naar het vso en stromen op jongere leeftijd het vso uit. Er is een opvallende daling vanaf 2014 van vso leerlingen van 18 jaar en ouder in cluster 3 en 4. In cluster 2 is het aantal 18-jarigen en ouder daarentegen juist toegenomen in 2017 na een aantal jaren daling.

2 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport is geschreven door de afdeling Informatieproducten van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Aanleiding voor dit rapport is de voortgangsrapportage passend onderwijs die jaarlijks door de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media wordt aangeboden aan de Tweede Kamer.

De ontwikkelingen die in dit rapport gepresenteerd worden zijn gebaseerd op de leerlingenaantallen zoals geregistreerd in het Basisregister Onderwijs (BRON). Jaarlijks worden deze gegevens vastgesteld met 1 oktober als peildatum. Tenzij anders vermeld wordt in deze rapportage steeds uitgegaan van de stand op 1 oktober. Voor de jaren 2011 tot en met 2016 wordt gewerkt met de definitieve gegevens. De gegevens voor 1 oktober 2017 zijn een voorlopige stand.

In dit rapport wordt gesproken over verschillende soorten onderwijs die omwille van de leesbaarheid afgekort worden. Het gaat om de volgende typen onderwijs:

- bo: basisonderwijs
- sbo: speciaal basisonderwijs
- so: speciaal onderwijs
- vo: voortgezet onderwijs (exclusief praktijkonderwijs)
- pro: praktijkonderwijs²
- vso: voortgezet speciaal onderwijs

Binnen het so en het vso wordt een onderscheid gemaakt in clusters. Er zijn vier clusters die onderwijs verzorgen aan verschillende typen leerlingen:

- cluster 1: instellingen voor leerlingen met een visuele beperking
- cluster 2: instellingen voor leerlingen met een auditieve- en/of communicatieve beperking
- cluster 3: scholen voor leerlingen met een verstandelijk- of lichamelijke beperking en voor langdurig zieke leerlingen
- cluster 4: scholen voor leerlingen met gedrags- en psychische stoornissen

Dit rapport begint met een overzicht van algemene trends in het sbo, so en vso. Vervolgens wordt verder ingezoomd op de trends in het so en vso (bijvoorbeeld per cluster). Hierbij wordt vooral gekeken naar de stijging van leerlingen in het so en de stabilisatie in het vso. Om de trends te verklaren wordt in het laatste deel van dit rapport meer inzicht gegeven in de in- en uitstroom in het so en vso, de nadruk ligt hierbij weer op de stijging van het aantal leerlingen in het so en de stabilisatie in het vso. Er is gekozen voor een visuele rapportage aan de hand van grafieken. De bijbehorende tabellen met exacte aantallen zijn terug te vinden in de bijlage bij dit rapport (nummering loopt gelijk aan de nummering van de figuren).

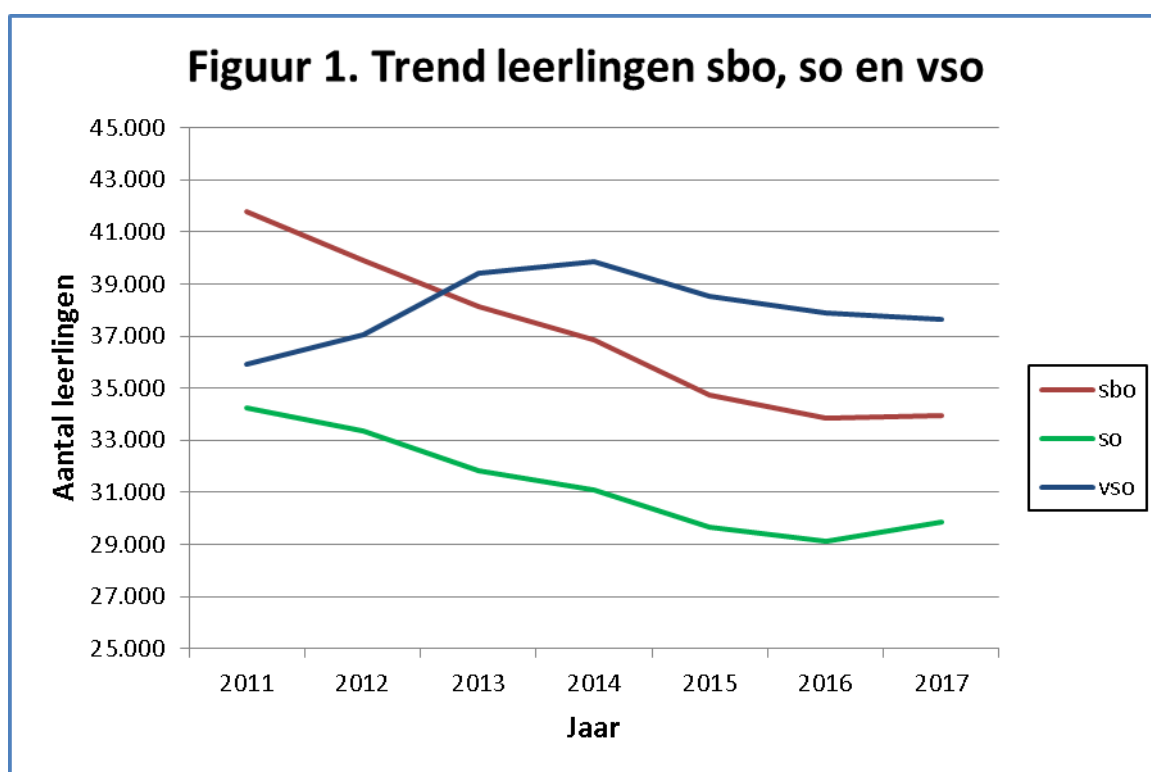
² Het pro is onderdeel van het reguliere voortgezet onderwijs. Omdat er naar verhouding veel leerlingen uit het (v)so van en naar het pro stromen is dit type voortgezet onderwijs apart weergegeven in deze rapportage.

3 Ontwikkelingen in leerlingaantallen

3.1 Trends in speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

3.1.1 Leerlingaantallen sbo, so en vso 2011-2017

Het aantal leerlingen sbo (speciaal basisonderwijs) en so (speciaal onderwijs) nam af van 2011 tot en met 2016 (7908 leerlingen in sbo en 5104 leerlingen in so), gevolgd door een lichte stijging in 2017 (99 leerlingen in sbo en 711 leerlingen in het so). In het vso (voortgezet speciaal onderwijs) steeg het aantal leerlingen van 2011 tot en met 2014 met 3965 leerlingen, gevolgd door een afname tot en met 2017 van 2241 leerlingen. Zie Figuur 1 hieronder.

3.1.2 Relatieve aantallen leerlingen in sbo, so en vso 2011-2017

Het beeld dat de absolute aantallen schetsen blijft staan als wordt gekeken naar het percentage leerlingen dat deelneemt aan een bepaald type onderwijs. De trend in het bo (basisonderwijs) vanaf 2011 toont dezelfde beweging als die van het sbo en so; het vo (voortgezet onderwijs) en pro (praktijkonderwijs) beweegt vanaf 2011 min of meer gelijkvormig aan het vso. Ten opzichte van het bo daalt het percentage deelnemers in het sbo en het so nog steeds vanaf 2011, maar minder uitgesproken dan bij de aantallen. In 2017 is er ook wat betreft het deelnamepercentage een toename van so (van 1,95% in 2016 naar 2,02% in 2017) en een lichte toename van sbo (van 2,27% in 2016 naar 2,30% in 2017). Het vso neemt ook ten opzichte van het vo toe tot 2014 (van 3,62% in 2011 naar 3,87% in 2014), daarna af (naar 3,65% in 2016). In 2017 is het percentage

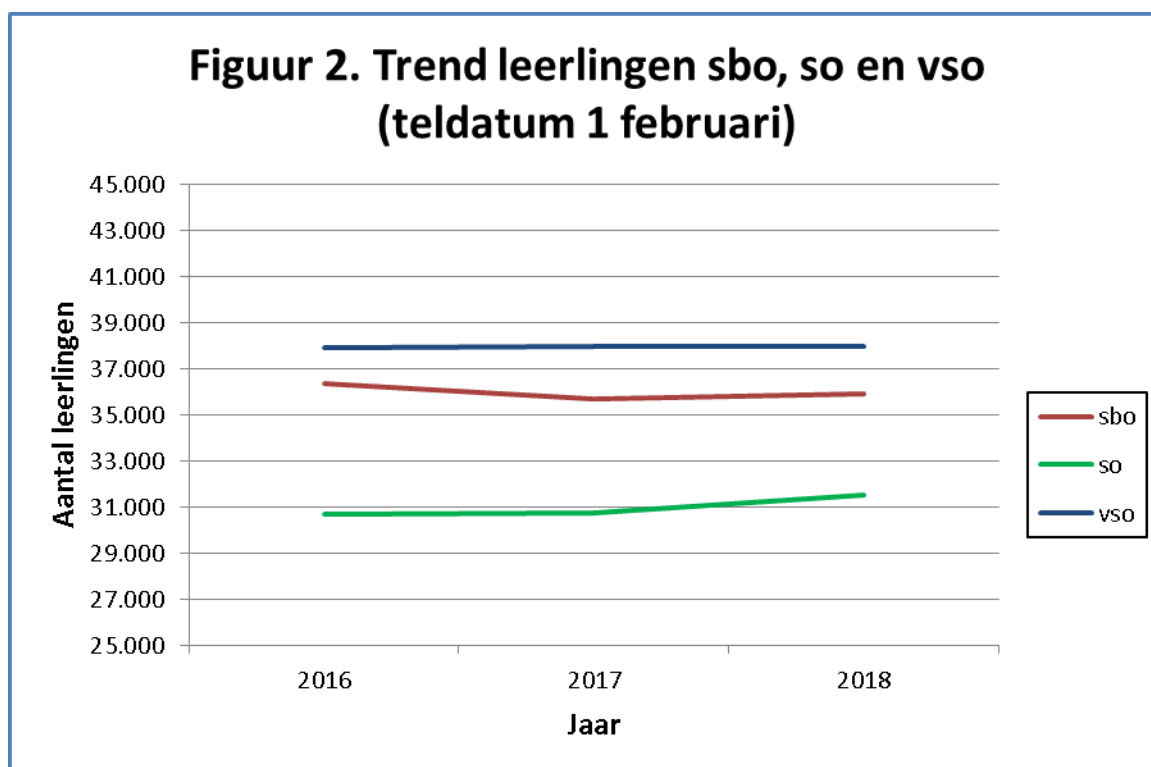
vso-leerlingen gestabiliseerd (3,66%). Voor het totaalbeeld is in Tabel 1 in de bijlage ook het aantal leerlingen in het bo, vo en pro opgenomen³.

Jongens zijn in de meerderheid in het sbo, so en vso: in 2017 respectievelijk 68%, 75% en 71%. Het aandeel jongens in het so en vso is de laatste jaren redelijk stabiel. Het aandeel jongens in sbo stijgt licht van 66% in 2014 tot 68% in 2017.

3.1.3 Leerlingaantallen sbo, so en vso op 1 februari 2016-2018

Zoals beschreven in de leeswijzer wordt uitgegaan van het aantal leerlingen op 1 oktober. Om een meer recent beeld te krijgen van de trends in de leerlingenaantallen is daarnaast gekeken naar de stand op 1 februari. Op 1 februari zijn in het sbo, so en vso meer leerlingen dan op 1 oktober. Dat komt vooral doordat gedurende het schooljaar (jongere) leerlingen instromen terwijl de grote uitstroom van (oudere) leerlingen aan het eind van het schooljaar is. Daarom is de stand op 1 februari niet vergeleken met de stand van 1 oktober, maar met de stand van de afgelopen jaren op 1 februari.

De laatst bekende stand, die van 1 februari 2018, bevestigt de stijging van so en de zeer lichte stijging van sbo in het laatste jaar (Figuur 2 hieronder). Het aantal vso-leerlingen op 1 februari 2018 is gelijk aan het aantal vso-leerlingen op 1 februari 2017. Door de stand op 1 oktober 2018 te vergelijken met de stand op 1 oktober 2017 zal te zien zijn of de groei van het so voortzet en of vso-aantallen inderdaad stabiliseren.

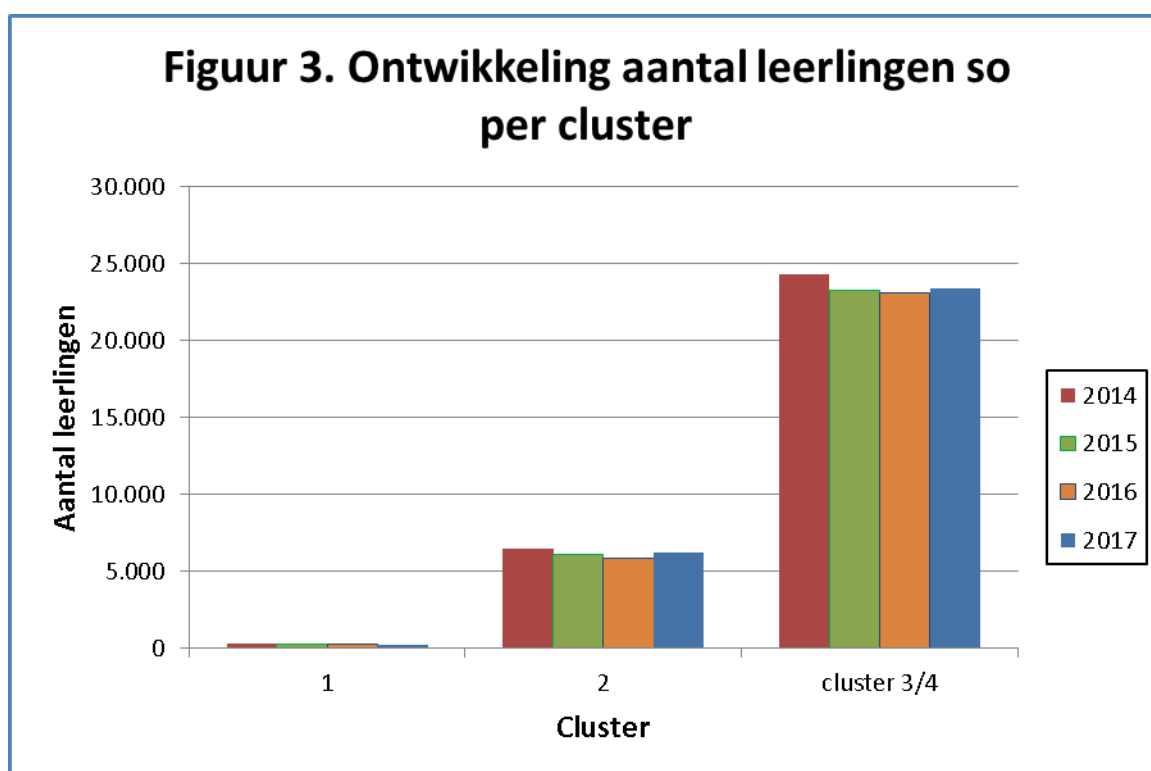

³ De beschreven trend in deelnamepercentages is gebaseerd op het aantal leerlingen in een bepaald type onderwijs (zoals so) afgezet tegen het totaal aantal leerlingen in het primair onderwijs (bo, sbo en so samen) of totale voortgezet onderwijs (vo, pro en vso samen).

3.2 Trends in speciaal onderwijs 2014-2017

3.2.1 Trends so naar cluster

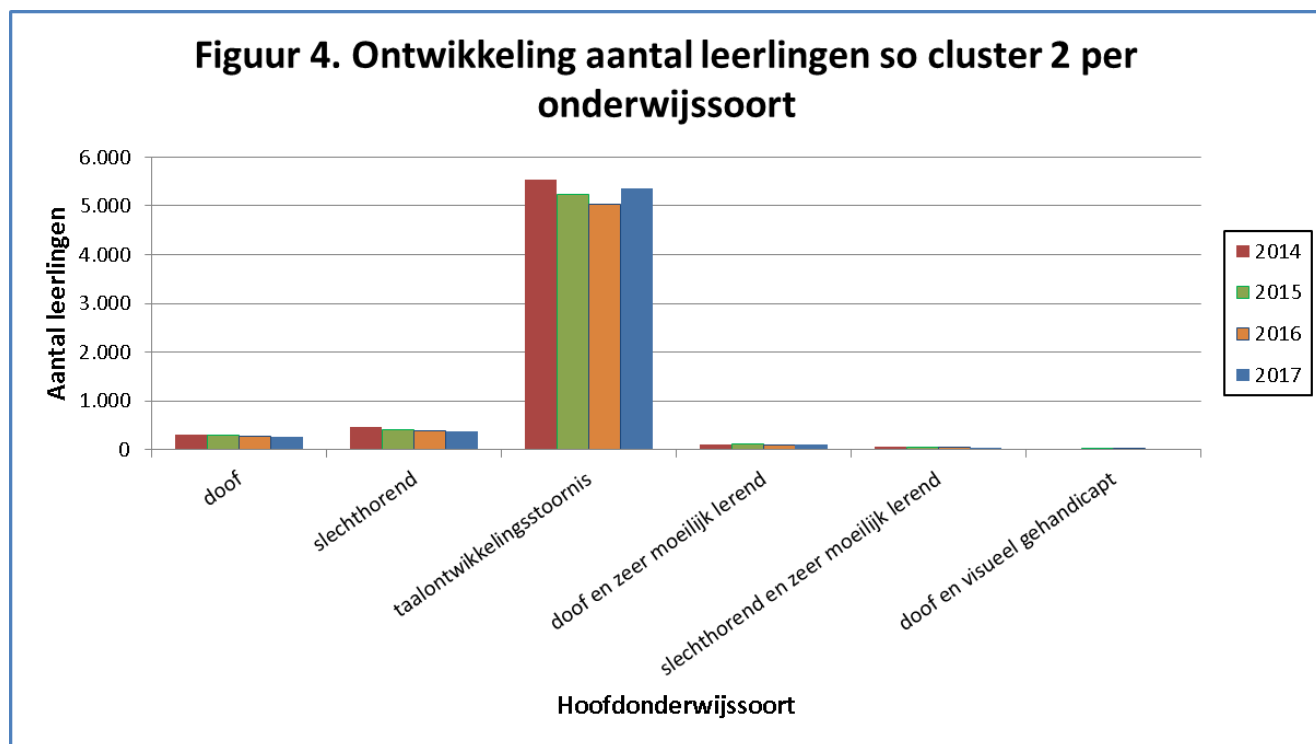
In de registratie op leerling niveau kan onderscheid gemaakt worden tussen cluster 1, cluster 2 en cluster 3/4. Bij cluster 1 gaat het om leerlingen met een visuele beperking, bij cluster 2 om leerlingen met een auditieve- en/of communicatieve beperking, bij cluster 3 om leerlingen met een verstandelijk- of lichamelijke beperking en voor langdurig zieke leerlingen en bij cluster 4 om leerlingen met gedrags- en psychische stoornissen. Het aantal so-leerlingen in cluster 1 is nagenoeg gelijk gebleven. Sinds 2014 is het aantal leerlingen in cluster 2 en cluster 3/4 gedaald en in 2017 is het aantal leerlingen licht gestegen. Zie Figuur 3 hieronder.

Ook het deelnamepercentage leerlingen uit het primair onderwijs dat in cluster 3/4 zit is gedaald (van 1,59% in 2014 naar 1,55% in 2016); in 2017 is voor het eerst een stijging zichtbaar (naar 1,58%). Het aandeel cluster 2-leerlingen daalt sinds 2014 (van 0,43% in 2014 naar 0,39% in 2016) en is in 2017 voor het eerst gestegen (naar 0,42%).

3.2.2 Trends so cluster 2 naar onderwijssoort

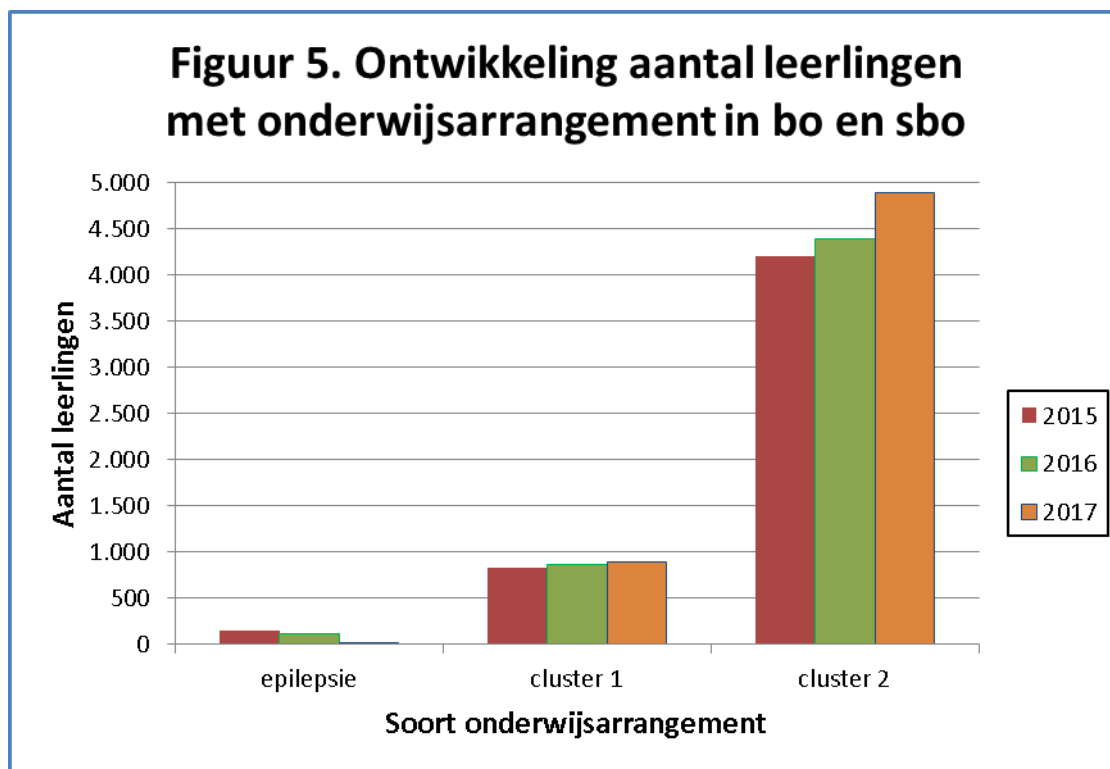
De stijging van het aantal cluster 2-kinderen in 2017 is toe te schrijven aan een stijging van het aantal leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. Dit is veruit de grootste groep leerlingen in cluster 2 (zie Figuur 4). Vanaf 2014 neemt het aantal so-leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis af, in 2017 is er een stijging. Het aantal leerlingen met een auditieve beperking in cluster 2 neemt vanaf 2014 af met in 2017 een stabilisatie.

3.2.3 Trends onderwijsarrangementen in bo en sbo

Met de invoering van passend onderwijs hebben cluster 1- en 2-scholen een ondersteuningsplicht gekregen. Dat betekent dat deze scholen leerlingen ondersteunen die niet op een cluster 1- of 2-school zitten maar wel ondersteuning nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan ondersteuning voor een slechthorende leerling die naar het basisonderwijs gaat. Deze ondersteuning wordt geregistreerd in de vorm van een onderwijsarrangement. Onderwijsarrangementen komen voor op alle typen scholen, dus ook op andere (v)so-scholen. Hier wordt gekeken naar onderwijsarrangementen van leerlingen in bo en sbo. Bij de beschrijving van trends in het vso wordt gekeken naar onderwijsarrangementen in het vo en pro.

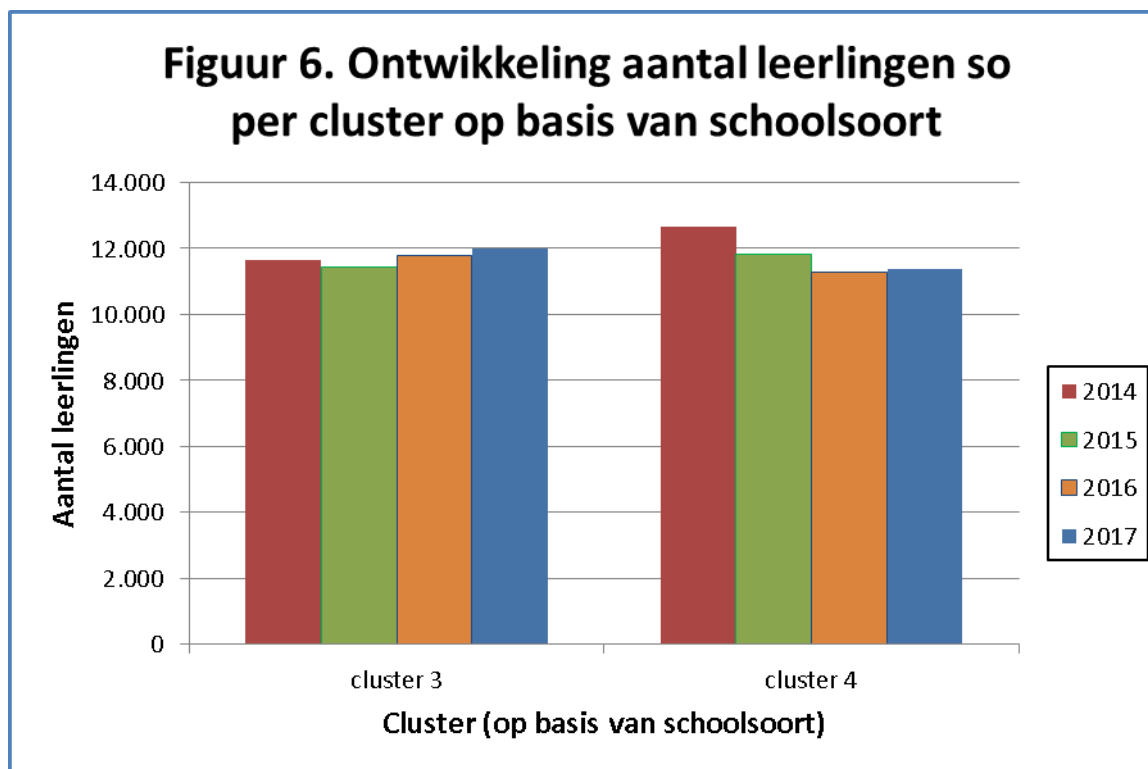
Onderwijsarrangementen zijn bij DUO geregistreerd vanaf 2015. Sindsdien krijgen in het bo en sbo meer leerlingen een onderwijsarrangement vanuit cluster 2, zie Figuur 5 hieronder. Dit is zowel in absolute aantallen als in aandeel leerlingen met een onderwijsarrangement. In 2017 heeft 0,34% van de leerlingen in (s)bo een onderwijsarrangement cluster 2. De stijging in 2017 van het aantal so leerlingen in cluster 2 gaat dus samen met een stijging van het aantal arrangementen waarbij leerlingen in een ander type onderwijs ondersteund worden vanuit so cluster 2. Het aantal onderwijsarrangementen vanuit cluster 1 stijgt licht.

3.2.4 Trends so cluster 3 en 4-scholen

Ook na de invoering van passend onderwijs vallen so en vso-scholen nog steeds wettelijk onder cluster 1, 2, 3 of 4. Per leerling wordt niet meer geregistreerd naar welk type so hij/zij gaat. Na een aanvankelijke daling in 2015, stijgt het aantal leerlingen aan cluster 3-scholen⁴. Het aantal so-leerlingen aan cluster 4-scholen is sterk gedaald vanaf 2014, maar in 2017 zeer licht gestegen (zie Figuur 6 hieronder).

⁴ Het gaat hier om de scholen die door DUO zijn geregistreerd als "hoofdonderwijssoort" cluster 3. Dit betekent niet dat er geen ander type leerlingen op deze scholen kunnen zitten, maar dat verwacht mag worden dat het merendeel van de leerlingen met cluster 3 gerelateerde ondersteuningsbehoeften heeft.

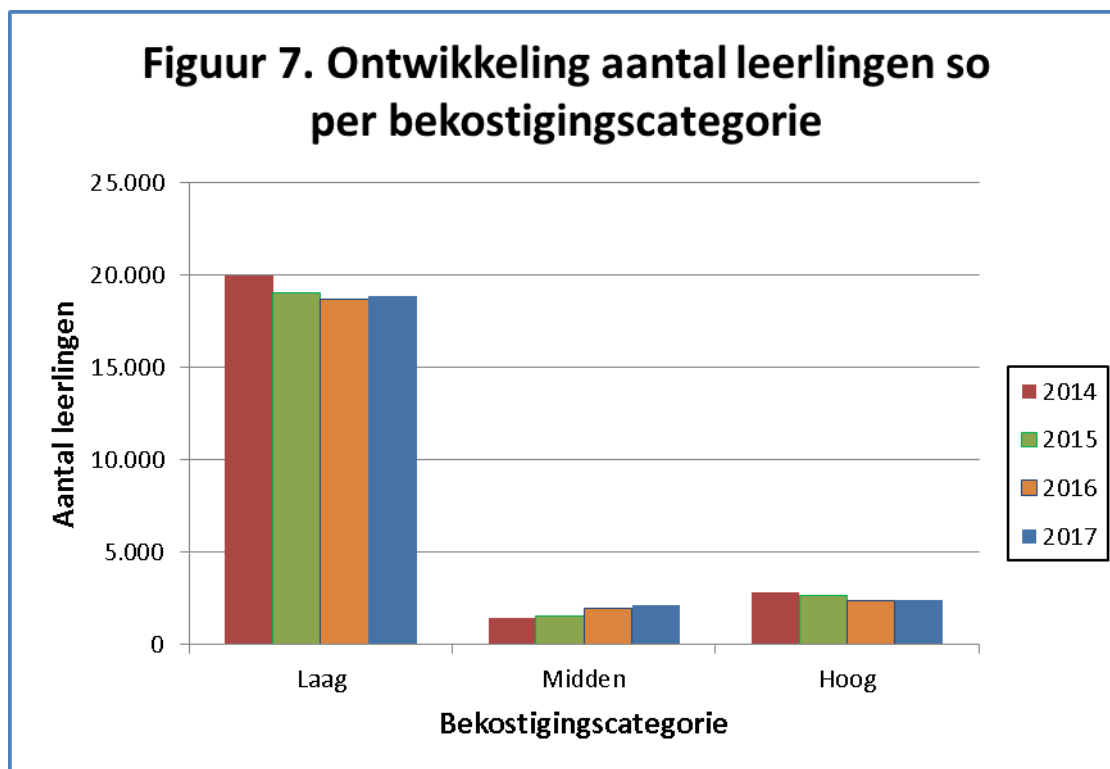

3.2.5 Trends so cluster 3 en 4-scholen naar bekostigingscategorieën

De hoogte van bekostiging door samenwerkingsverbanden van een cluster 3/4-leerling in het (voortgezet) speciaal onderwijs wordt vastgesteld aan de hand van een bekostigingscategorie. Er zijn drie bekostigingscategorieën: laag, midden of hoog. Bij de invoering van passend onderwijs is door DUO van elke leerling in cluster 3/4 de bekostigingscategorie vastgesteld.

Bekostigingscategorie midden kregen leerlingen met een lichamelijke handicap. Hoog was voor lichamelijk gehandicapten die tevens zeer moeilijk lerend zijn. De andere leerlingen aan cluster 3-scholen kregen bekostigingscategorie laag, net als alle leerlingen aan cluster 4-scholen. Daarna is deze indeling losgelaten en kunnen samenwerkingsverbanden per individuele leerling apart de hoogte van de bekostiging bepalen. Samenwerkingsverbanden mochten pas na 2 jaar (vanaf 1 augustus 2016) de bekostigingscategorie veranderen van leerlingen die bij de invoering van passend onderwijs een bekostigingscategorie kregen toegekend door DUO.

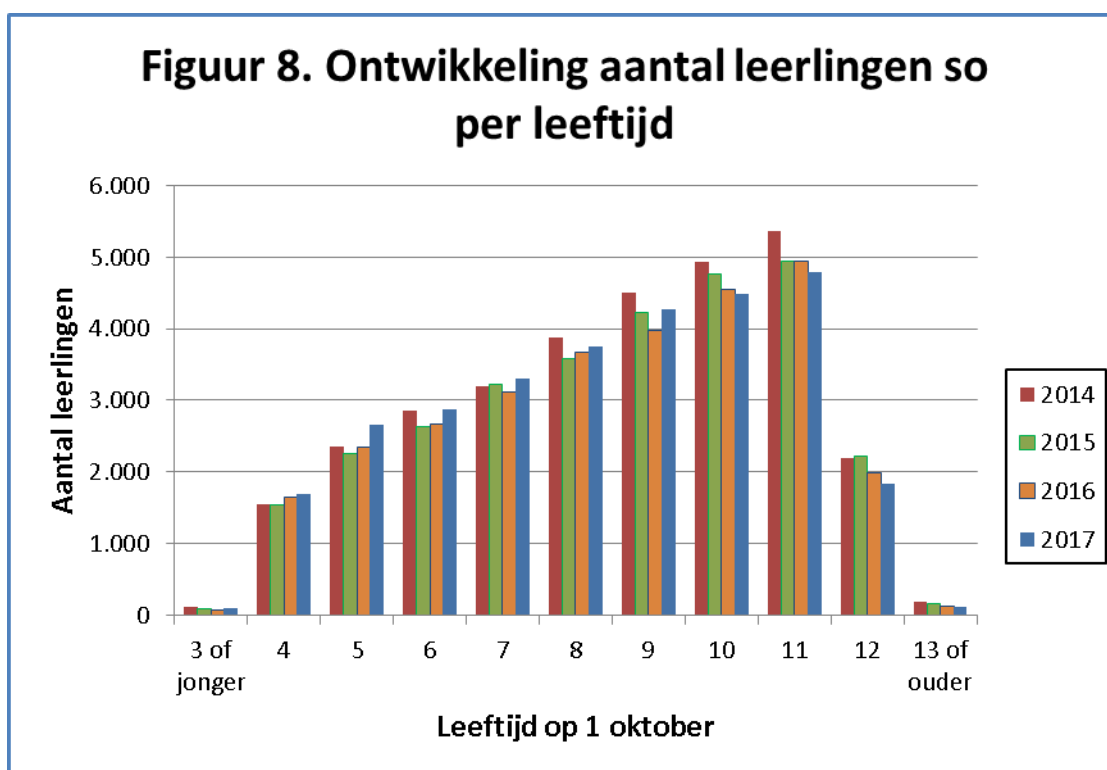
De bekostigingscategorie midden is jaarlijks iets toegenomen (Figuur 7 hieronder). De categorieën hoog en laag zijn vanaf 2014 afgenomen en zijn in 2017 ongeveer gelijk gebleven. Leerlingen in cluster 1- en 2-scholen hebben geen bekostigingscategorie.

3.2.6 Trends so naar leeftijd

Het aantal leerlingen van 4 tot en met 7 jaar in het so is het laatste jaar gestegen en in 2017 hoger dan vlak na de invoering van passend onderwijs in 2014. Dit is te zien in Figuur 8 hieronder. In 2017 zijn er minder leerlingen van 8 jaar en ouder – vooral vanaf leeftijd 10 jaar - dan in 2014. Het aantal leerlingen van 3 jaar of jonger is in 2017 ook lager dan in 2014. Bij de vergelijking van 2017 met 2016 valt op dat er een daling is in het aantal leerlingen van 10 jaar en ouder en een stijging in het aantal leerlingen van 4 tot en met 9 jaar. De populatie in het so wordt dus jonger.

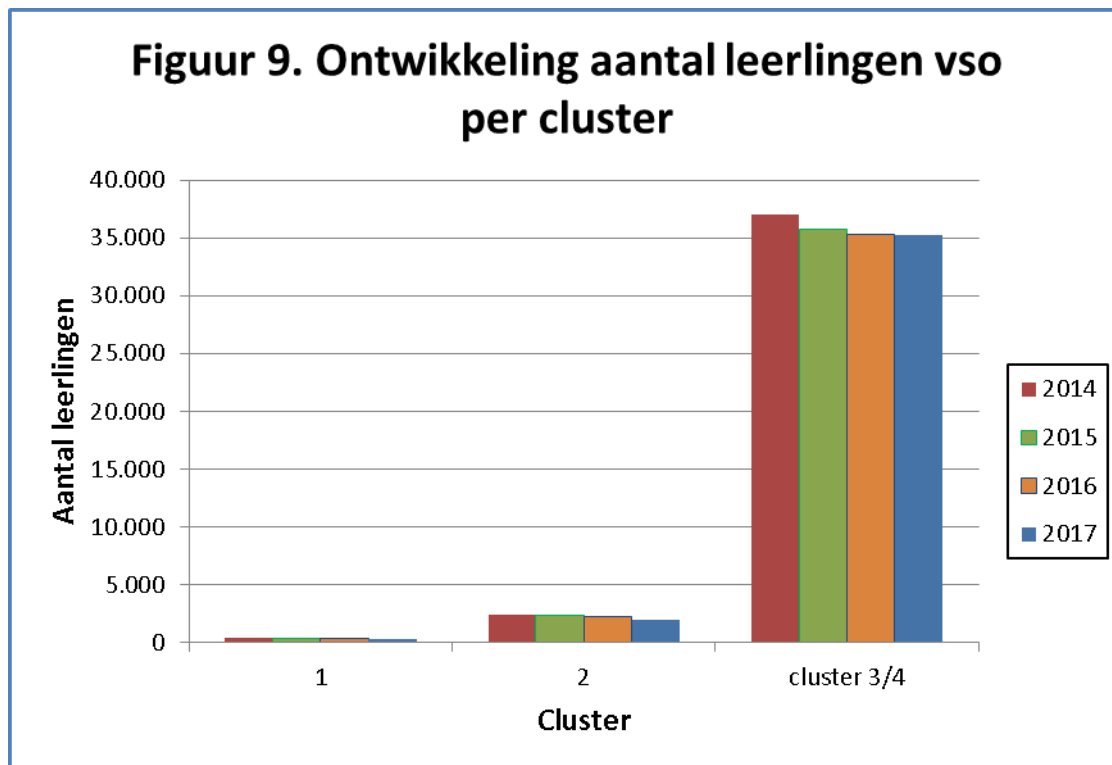
De toename van het aantal leerlingen tot 9 jaar en de afname van leerlingen vanaf 10 jaar geldt het sterkst bij cluster 3/4, maar hetzelfde patroon is zichtbaar voor cluster 2. Daarnaast wijst de afname van het aantal leerlingen vanaf 10 jaar erop dat leerlingen mogelijk op jongere leeftijd doorstromen van het so naar het vso. Dit wordt besproken in paragraaf 4.1.5.

3.3 Trends in voortgezet speciaal onderwijs 2014-2017

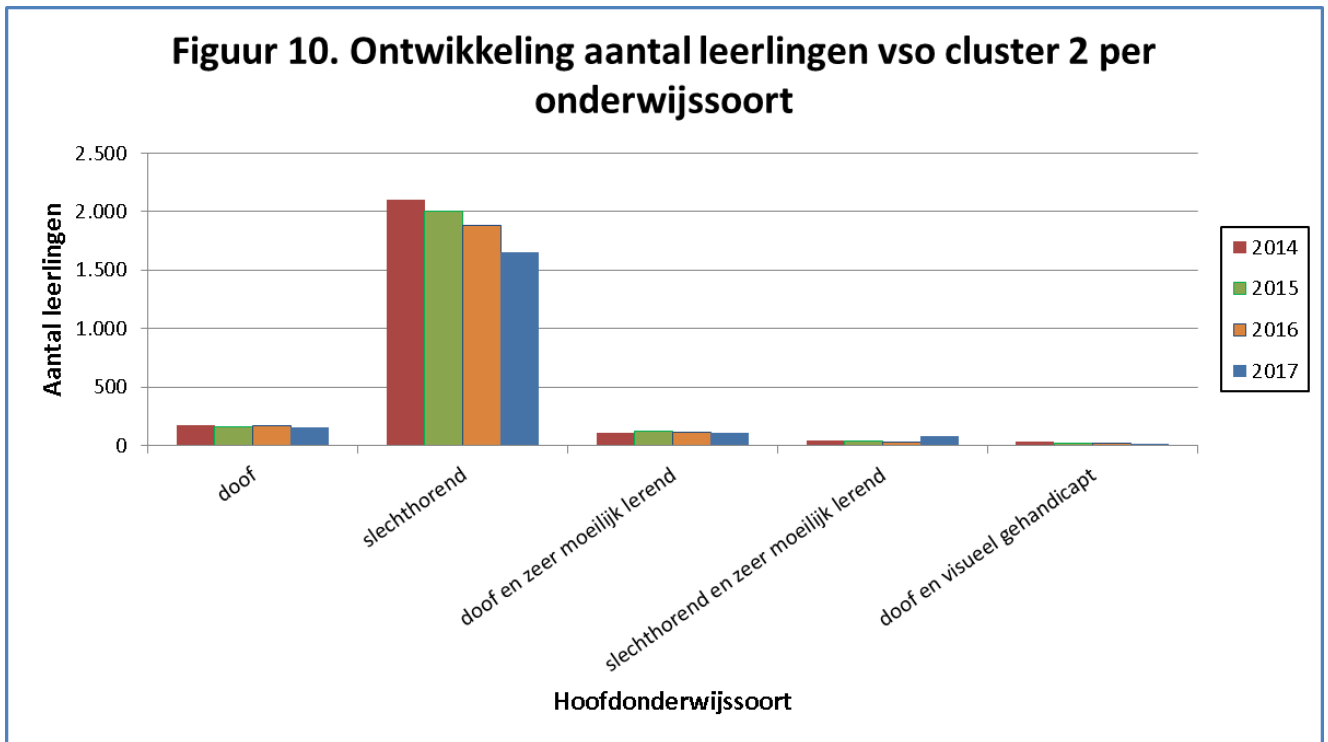
3.3.1 Trends vso naar cluster

In het vso zijn leerlingaantallen in cluster 2 licht gedaald in 2017 en in cluster 3/4 ongeveer gelijk aan de leerlingaantallen in 2016. De stijgingen van so cluster 2 en 3/4 zijn in het vso niet zichtbaar (zie Figuur 9 hieronder).

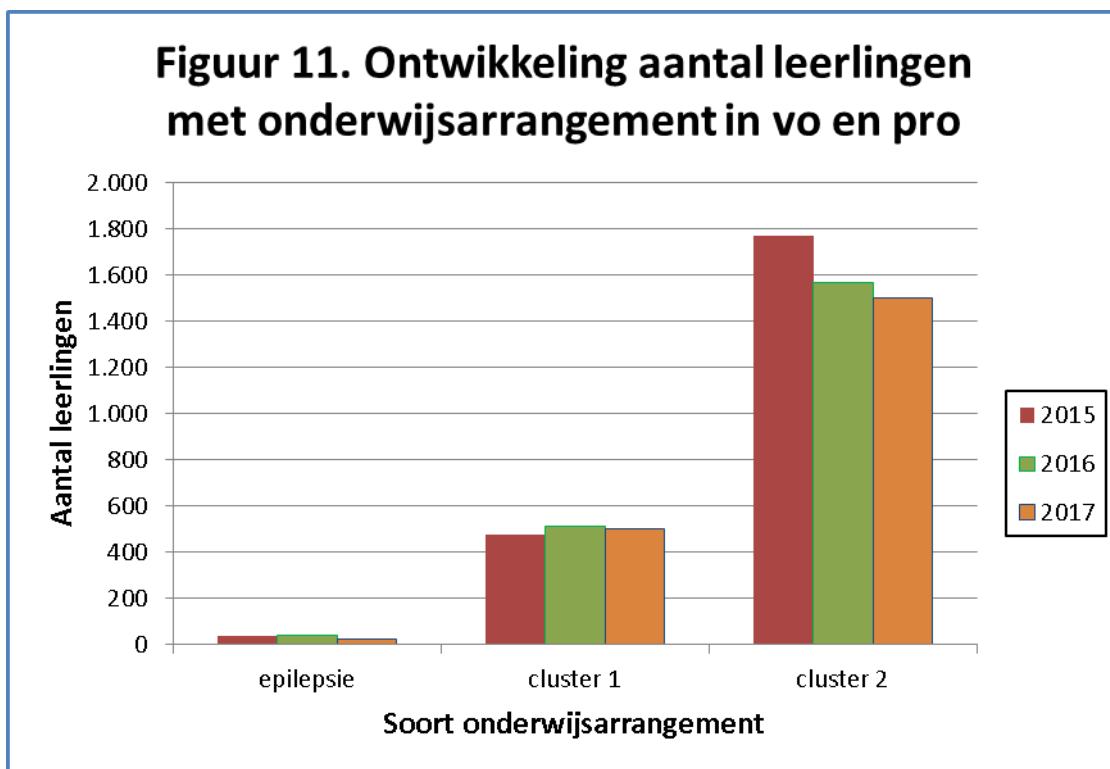
3.3.2 Trends vso cluster 2 naar onderwijssoort

In het vso is het aantal slechthorende leerlingen en leerlingen met een taalontwikkelingstoornis (deze laatste categorie wordt onder de slechthorende leerlingen geregistreerd in de vo-leeftijd) sterk gedaald. Zie Figuur 10 hieronder. Het aantal vso-leerlingen dat slechthorend en tevens zeer moeilijk lerend is, is gestegen van 33 in 2016 naar 85 in 2017; dit is echter een kleine groep binnen cluster 2. De andere cluster 1- en 2-leerlingen in het vso zijn min of meer gelijk gebleven in aantal.

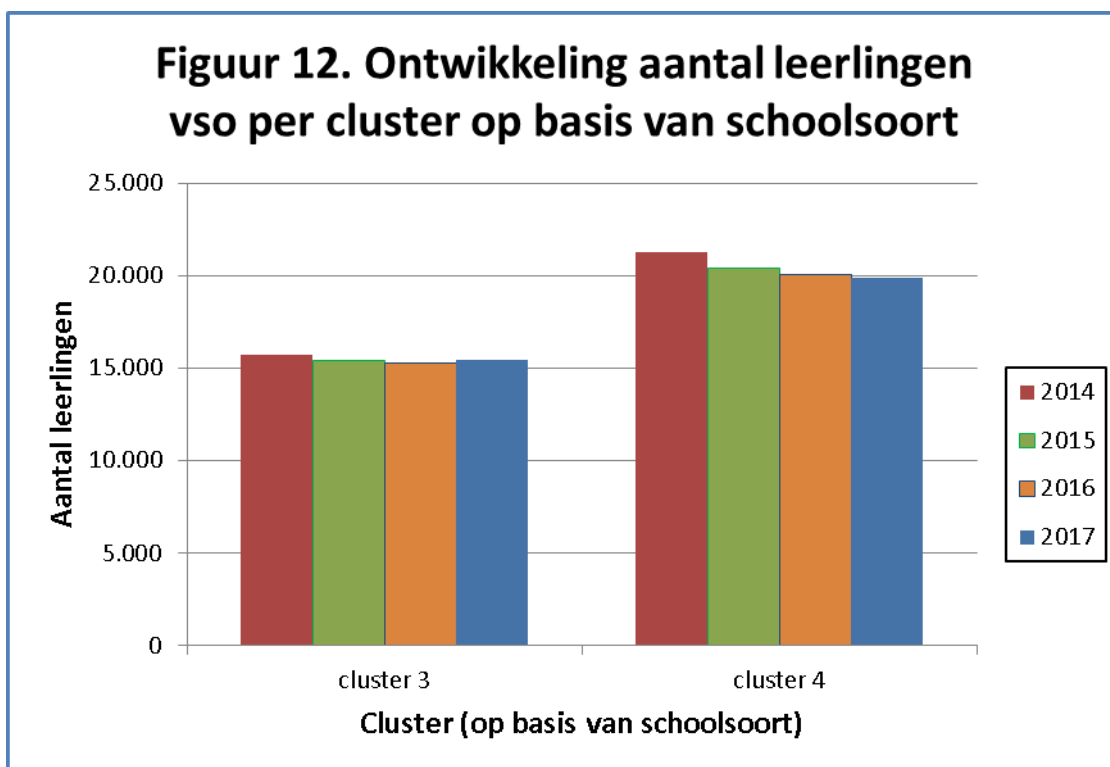
3.3.3 Trends onderwijsarrangementen in vo en pro

In het vo en pro krijgen minder leerlingen een onderwijsarrangement vanuit cluster 2. Dit geldt zowel absoluut als relatief (zie Figuur 11 hieronder). Van de leerlingen in vo en pro heeft in 2017 0,15% een onderwijsarrangement met ondersteuning vanuit cluster 2. De daling in 2017 van het aantal leerlingen met een vso cluster 2-arrangement gaat gepaard met een lichte daling van het aantal leerlingen in vso cluster 2, zoals hierboven beschreven.

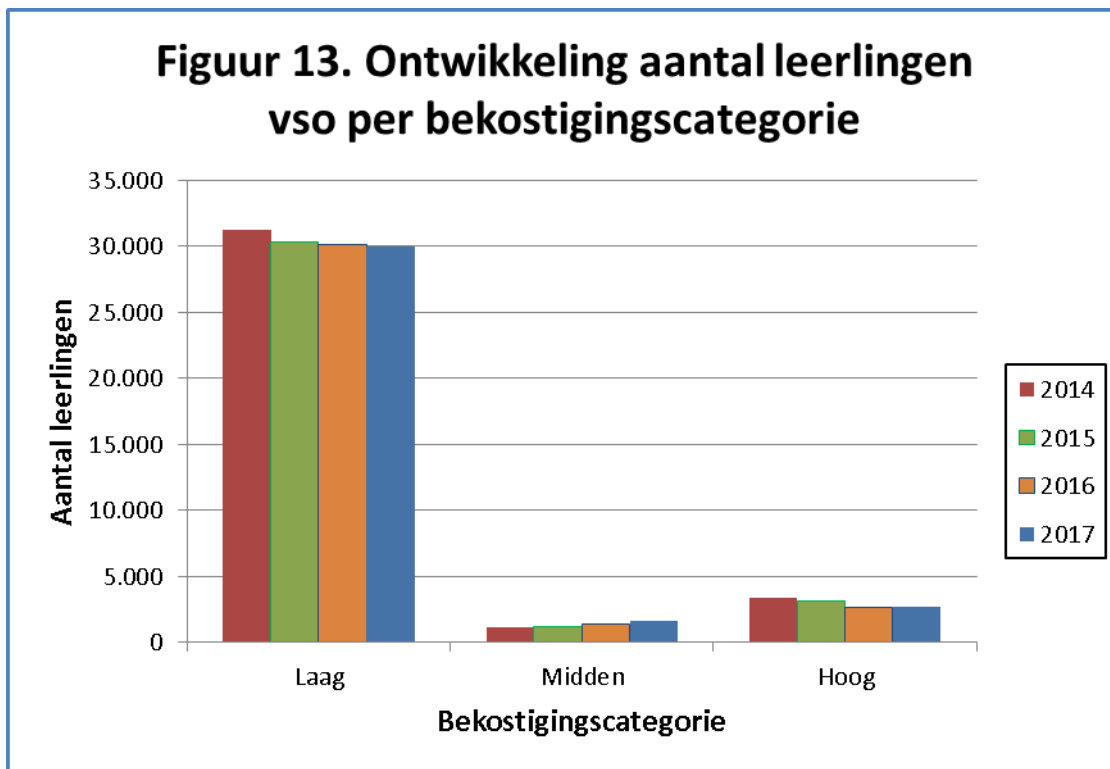
3.3.4 Trends vso cluster 3 en 4-scholen

Sinds 2015 is het aantal vso-leerlingen in cluster 3-scholen stabiel. Dit is zichtbaar in Figuur 12 hieronder. Vanaf 2014 daalt het aantal vso-leerlingen in cluster 4-scholen, maar die daling vlakkt af.

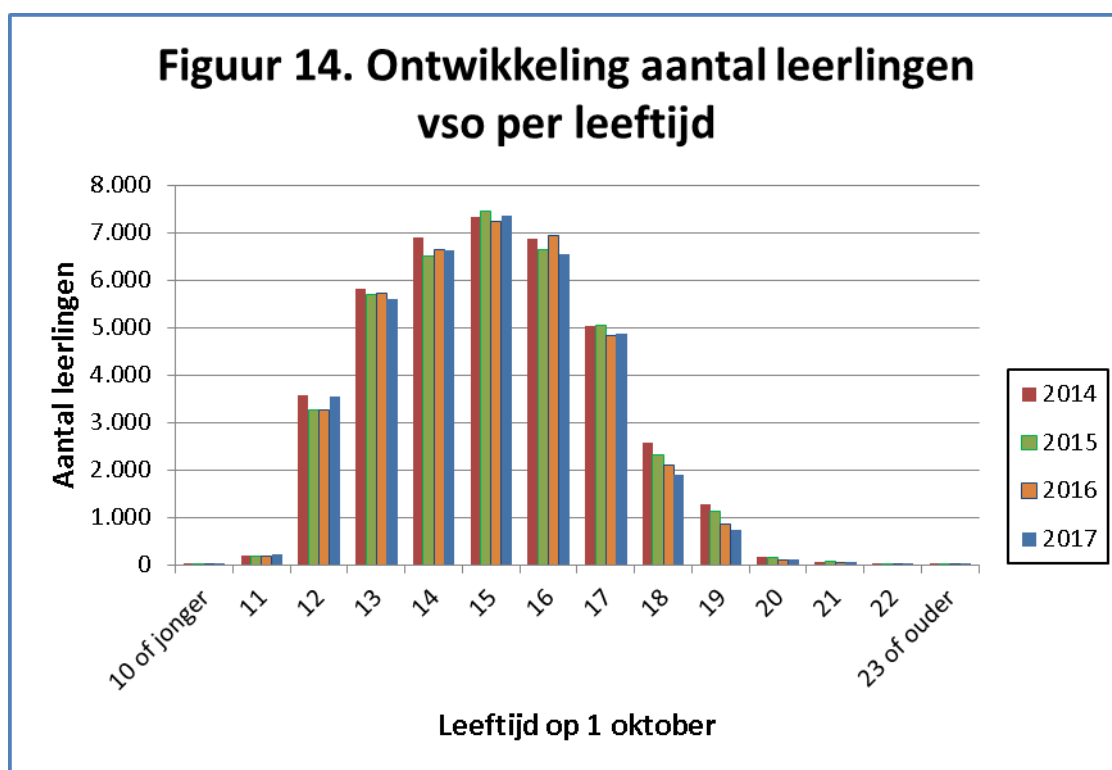
3.3.5 Trends vso cluster 3 en 4-scholen naar bekostigingscategorieën

Vanaf 2014 stijgt het aantal vso-leerlingen met bekostigingscategorie midden en daalt het aantal vso-leerlingen met bekostigingscategorieën laag en hoog, zie Figuur 13 hieronder. De trends in bekostigingscategorieën van so en vso komen overeen. Wel is het zo dat in alle jaren in het vso een groter aandeel van de leerlingen bekostigingscategorie laag heeft dan in het so.

3.3.6 Trends vso naar leeftijd

In 2017 zijn er in bijna alle leeftijdsjaren minder leerlingen dan vlak na de invoering van passend onderwijs in 2014. Het aantal 15-jarigen is in 2017 ongeveer gelijk aan dat in 2014. Zie Figuur 14 hieronder (Tabel 14a in de bijlage). Voor de leerlingen die 18 jaar of ouder zijn is er een sterke daling zichtbaar vanaf 2014. In 2017 is er een lichte stijging ten opzichte van 2015 en 2016 zichtbaar in het aantal jonge leerlingen (tot 13 jaar). Dit wijst net als de afname van het aantal oudere leerlingen in het so op een eerdere doorstroom van so naar vso en een gemiddeld genomen jongere leerlingpopulatie in het vso. Tabel 14b geeft de ontwikkeling van de leeftijd in cluster 2 weer omdat dit patroon verschilt van het totaalbeeld in het vso. Het aantal jonge leerlingen neemt in cluster 2 af ten opzichte van een toename in het totale vso en het aantal leerlingen van 18 jaar of ouder neemt juist toe ten opzichte van een daling in het totale vso.

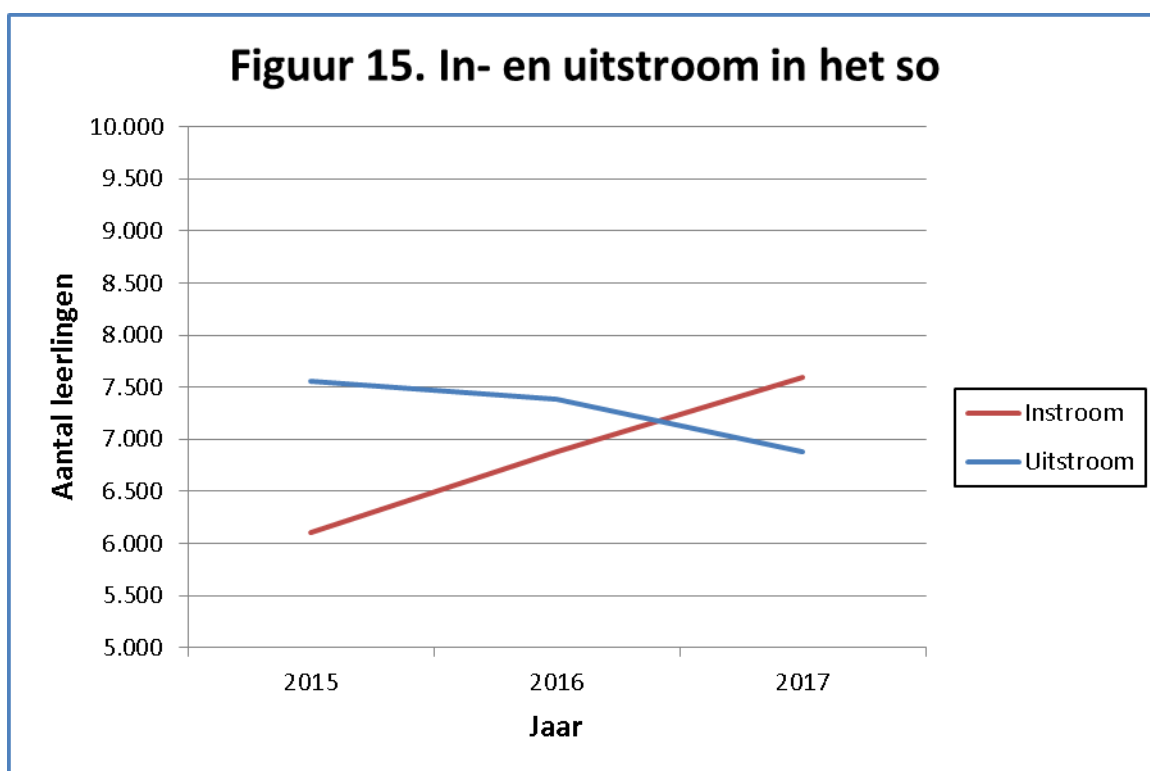

4 Ontwikkelingen in- en uitstroom (voortgezet) speciaal onderwijs

4.1 In- en uitstroom speciaal onderwijs

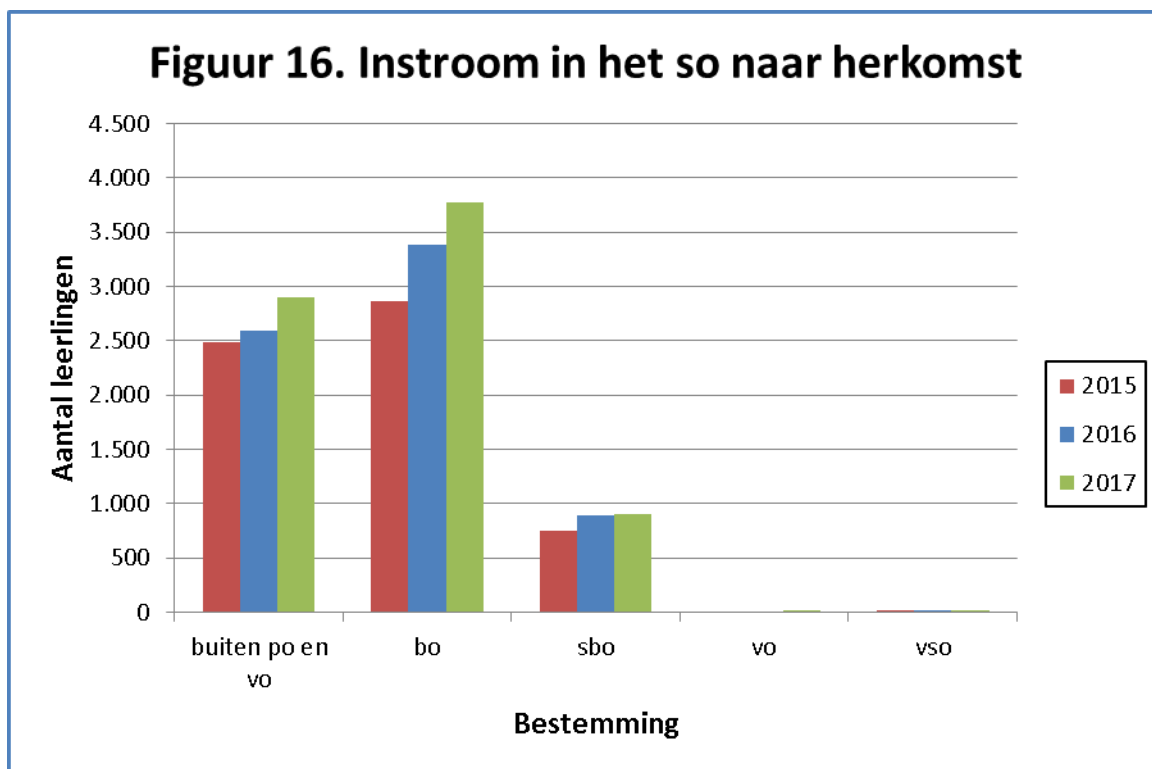
4.1.1 In- en uitstroom voor het gehele so

Het aantal leerlingen in het so is afgenomen in 2015 en 2016 en in 2017 toegenomen. Dit is terug te zien in de in- en uitstroom van leerlingen in het so: in 2015 en 2016 gingen minder nieuwe leerlingen naar het so dan dat er uit gingen (instroom was kleiner dan de uitstroom). In 2017 kwamen meer leerlingen het so in dan dat er leerlingen het so uitgingen. Dit is weergegeven in Figuur 15 hieronder.

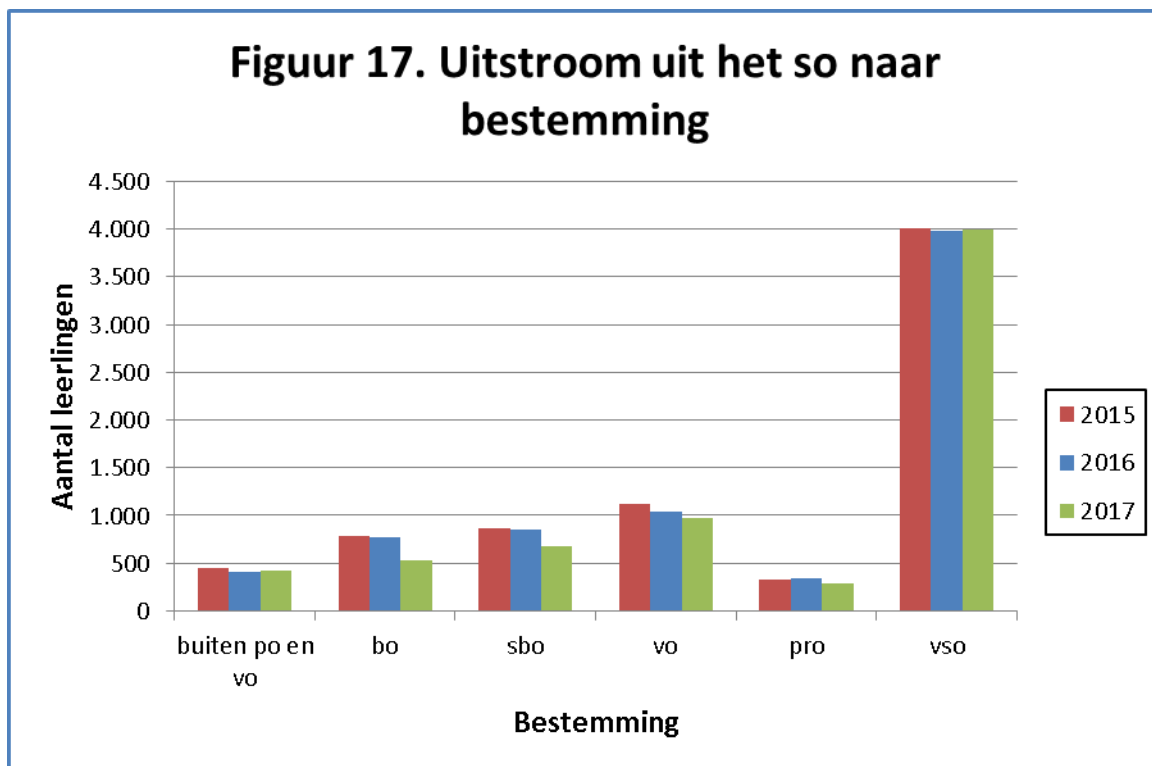

Om meer inzicht te krijgen in de in- en uitstroom is gekeken naar respectievelijk de herkomst en bestemming van leerlingen. Oftewel: waar komen instromende leerlingen vandaan en waar gaan uitstromende leerlingen naartoe. In 2016 zijn meer leerlingen het so ingestroomd vanuit buiten het onderwijs⁵, het bo en het sbo. De instroom naar so van buiten het onderwijs en uit het bo is ook in 2017 toegenomen (zie Figuur 16 hieronder). De meeste leerlingen die van buiten het onderwijs het so instromen gaan voor het eerst naar school. Meer dan 80% van de leerlingen die van buiten po en vo het so instromen is 5 jaar of jonger.

⁵ Buiten het onderwijs betekent dat de leerling in het jaar voor instroom in het so niet in het primair (bo, sbo, so) of voortgezet onderwijs (vo, pro, vso) ingeschreven was.

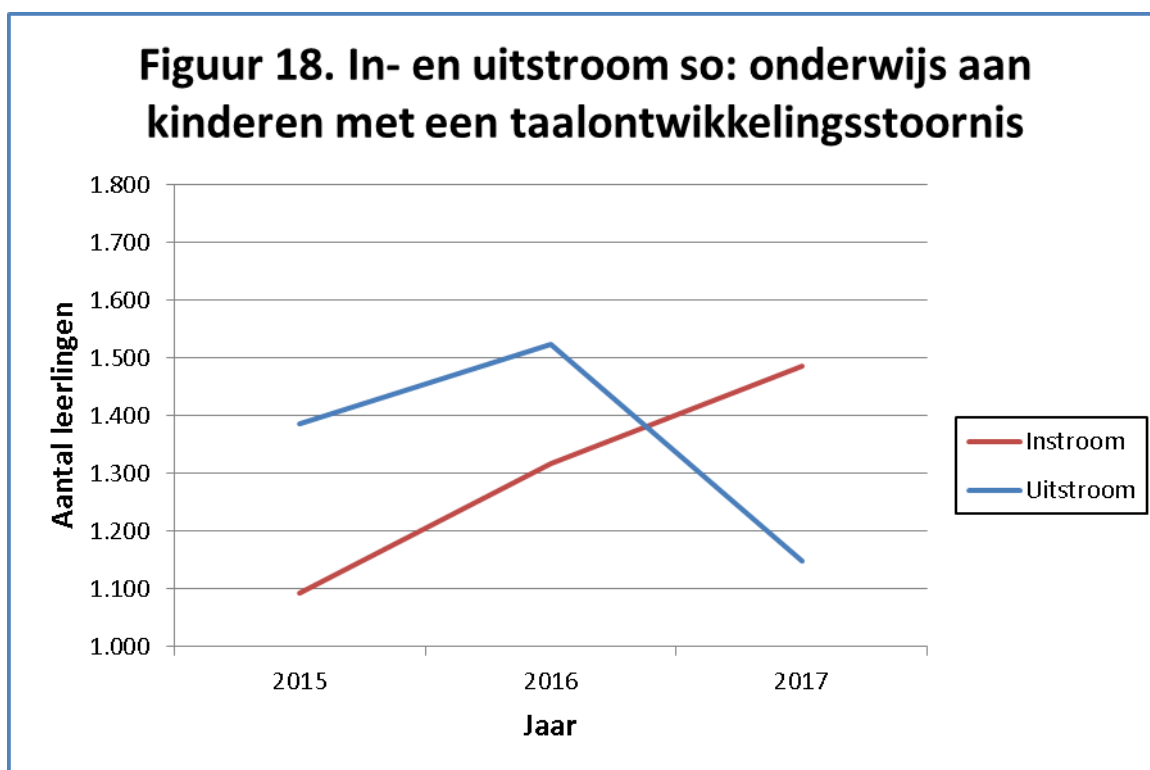
De uitstroom is gedaald in 2017. Dat geldt voor de meeste bestemmingen. De uitstroom naar buiten het onderwijs en de uitstroom naar vso zijn niet gedaald, zoals te zien in Figuur 17 hieronder.

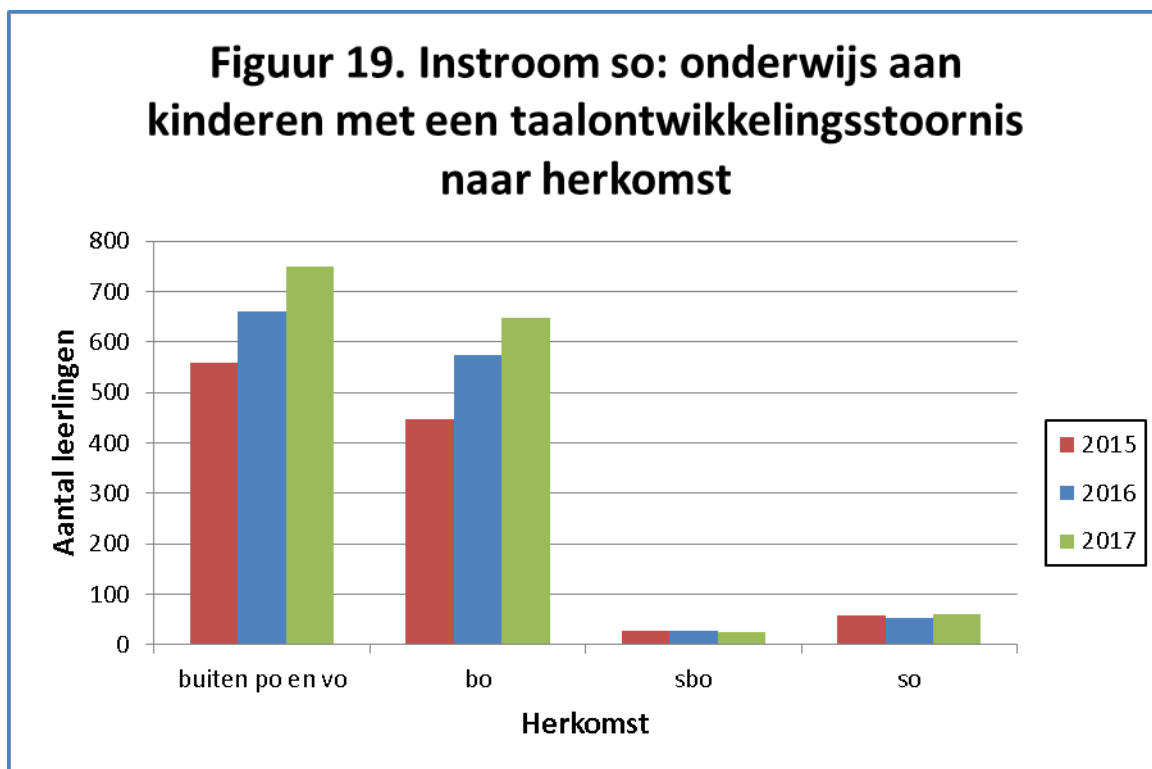
Het totaalbeeld voor het so geldt ook voor cluster 3/4: ook hier hangt de toename van het aantal leerlingen in het so in 2017 samen met meer instroom en minder uitstroom. Wisselingen in de in- en uitstroom van en naar cluster 1 en 2 dragen hier nauwelijks aan bij, omdat het aantal leerlingen in cluster 1 en 2 veel kleiner is dan het aantal leerlingen in cluster 3/4.

4.1.2 So cluster 2: toename aantal leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis

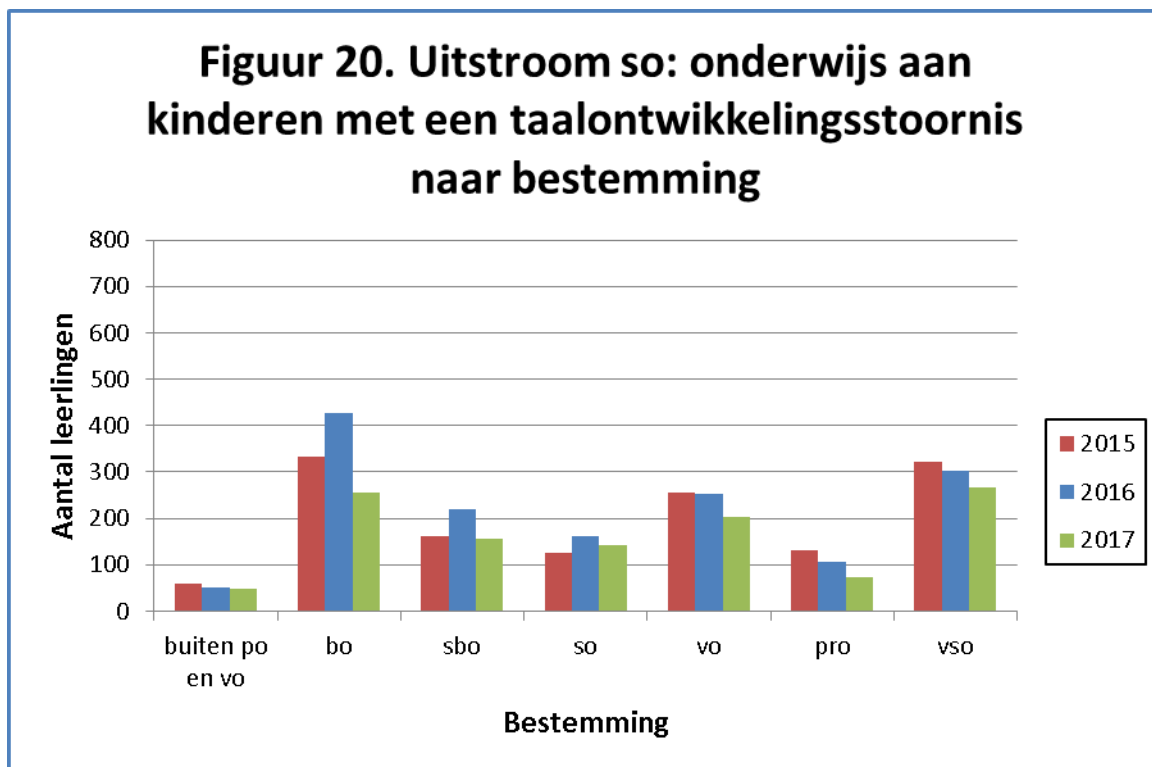
Het grootste deel van de so-leerlingen in cluster 2 zijn leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. In paragraaf 3.2.2 is getoond dat vanaf 2014 het aantal leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis in so cluster 2 is gedaald, gevolgd door een stijging in 2017. De totale in- en uitstroom in het onderwijs aan leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis is weergegeven in Figuur 18 hieronder. Tot 2016 stijgen zowel de in- als uitstroom van leerlingen. Daarna daalt de uitstroom en blijft de instroom stijgen.

De instroom in het onderwijs aan leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis is toegenomen vanuit bo en van buiten het onderwijs. Zie Figuur 19 hieronder. Er zijn dus meer verwijzingen van leerlingen uit het bo en van leerlingen die nog niet op school zitten. Leerlingen die van buiten het onderwijs komen en instromen in het onderwijs voor leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis zijn voor 99% 5 jaar of jonger. Deze leerlingen stromen al op jonge leeftijd het so in. In 2017 zijn slechts 63 leerlingen uit andere vormen van so verwezen naar het onderwijs voor leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis: 43 leerlingen uit cluster 4, 5 uit cluster 3 en 13 uit andere onderwijssoorten van cluster 2.

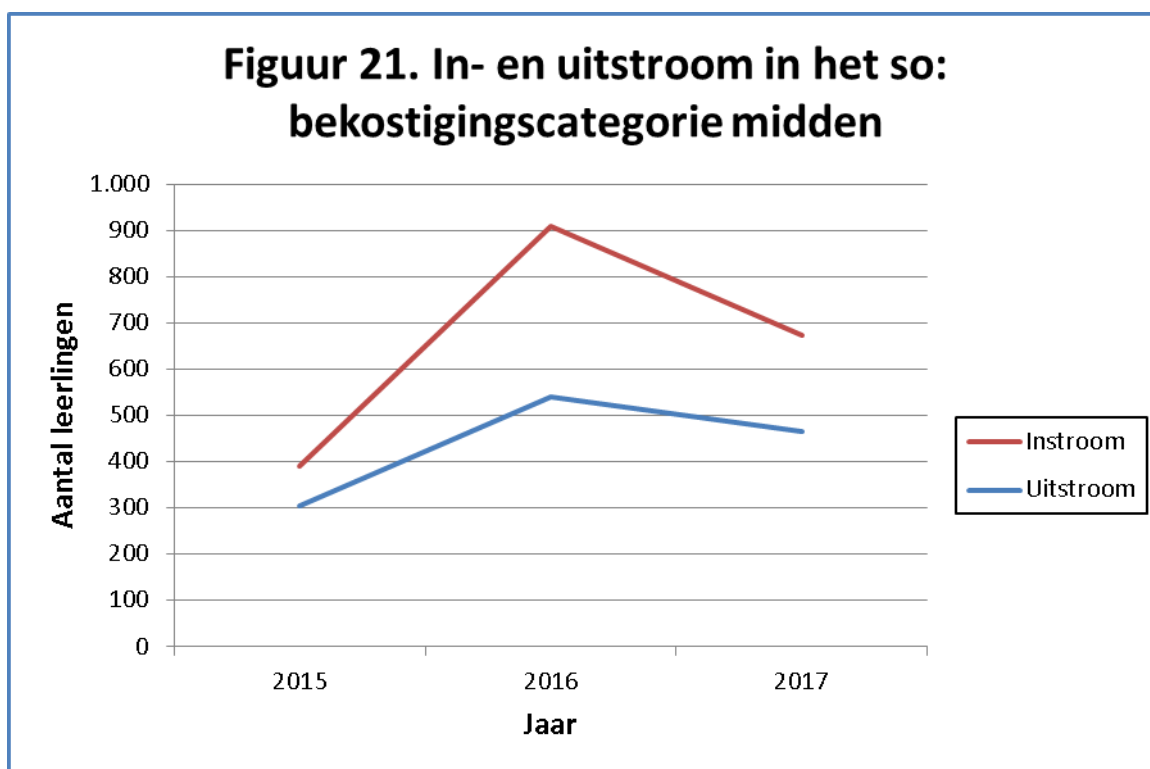

Vergeleken met 2015 en 2016 is er in 2017 minder uitstroom naar alle andere schooltypen. Meest opvallend is de daling in de uitstroom van leerlingen naar het bo. Zie Figuur 20 hieronder.

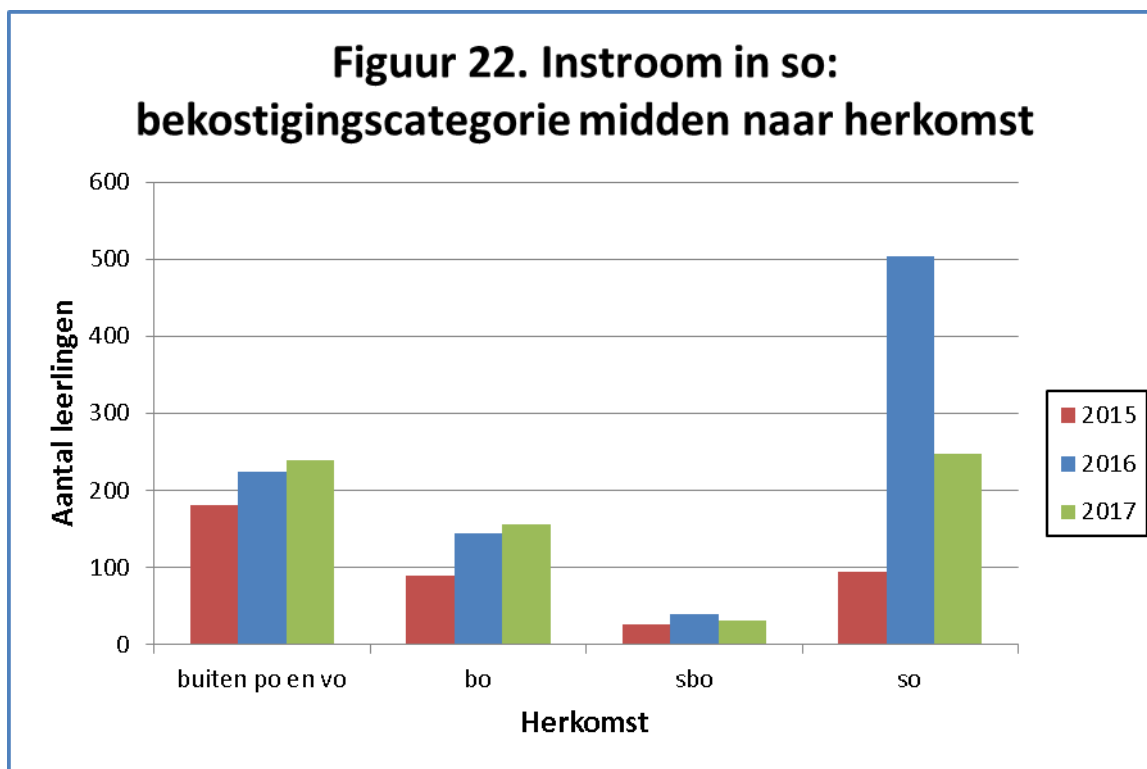
4.1.3 So cluster 3/4: toename leerlingen in bekostigingscategorie midden

In Figuur 21 hieronder staan de instroom in en de uitstroom uit bekostigingscategorie midden in cluster 3/4 van het so weergegeven. Er is specifiek gekeken naar bekostigingscategorie midden in verband met de stijging van het aantal leerlingen in deze bekostigingscategorie. Daarnaast komt het bij wisselingen in bekostigingscategorie vooral voor dat leerlingen doorstromen naar één categorie hoger of lager. De in- en uitstroom in bekostigingscategorie midden geeft daarom ook inzicht in de stromen van en naar de bekostigingscategorien laag en hoog. In 2016 nemen zowel in- als uitstroom sterk toe, in 2017 nemen in- en uitstroom beide af. Vanaf 2014 krijgen steeds meer leerlingen in het so bekostigingscategorie midden, doordat de instroom in 2016 en 2017 groter is dan de uitstroom.

In Figuur 22 hieronder staat de instroom van so-leerlingen in bekostigingscategorie midden, uitgesplitst naar het onderwijstype waar zij vandaan komen. Het aantal leerlingen dat bij instromen van buiten het onderwijs en vanuit het bo bekostigingscategorie midden krijgt stijgt sinds 2015. In 2016 stijgt de instroom naar bekostigingscategorie midden het sterkst voor leerlingen vanuit de rest van het so. Dit berust waarschijnlijk op wijzigingen in de bekostigingscategorie die vanaf dat moment zijn toegestaan. Bij de invoering van passend onderwijs hebben alle leerlingen die toentertijd al in het so zaten een bekostigingscategorie gekregen die voor twee jaar is vastgezet. Vanaf 2016 is het mogelijk om de eerder vastgezette categorie te wijzigen. De sterke groei in 2016 wordt gevolgd door een sterke daling in 2017.

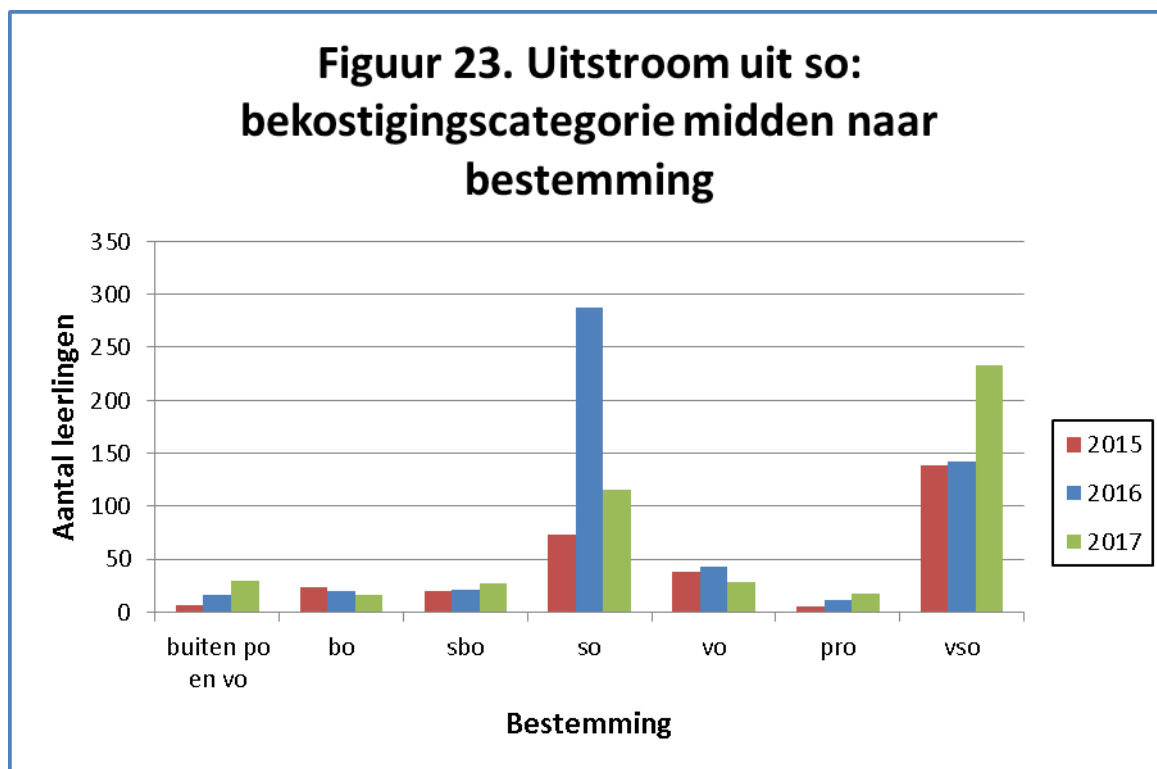
De toename van het aantal leerlingen met bekostigingscategorie midden is zowel het gevolg van nieuwe instroom van buiten het so als van wisselingen in de bekostigingscategorie van leerlingen die al in het so zitten. Leerlingen die al in het so zitten en vervolgens bekostigingscategorie midden instromen hadden daarvoor bijna allemaal een andere bekostigingscategorie binnen cluster 3/4 (zie Tabel 22b in de bijlage). De meeste wisselingen van bekostigingscategorie komen voor op cluster 3-scholen.

De uitstroom naar verschillende onderwijstypen laat een wisselend beeld zien, zie Figuur 23 hieronder. Het aantal leerlingen in het so met bekostigingscategorie midden dat uitstroomt naar buiten het po en vo, naar het sbo en naar het pro is de laatste jaren toegenomen. De uitstroom naar het bo en het vo is juist gedaald. Het merendeel van de leerlingen dat uitstroomt uit vso bekostigingscategorie midden krijgt echter een andere bekostigingscategorie binnen het so of stroomt door naar het vso. In 2016 is een piek te zien in de uitstroom binnen so die te maken heeft met het twee jaar vastzetten van de bekostigingscategorie van leerlingen in het speciaal onderwijs bij de invoering van passend onderwijs in 2014. De eerste mogelijkheid om de bekostigingscategorie voor deze leerlingen te wijzigen was in 2016. Dit verklaart de lage uitstroom binnen het so in 2015 en de hoge uitstroom in 2016. De uitstroom naar het vso is sterk gestegen in 2017.

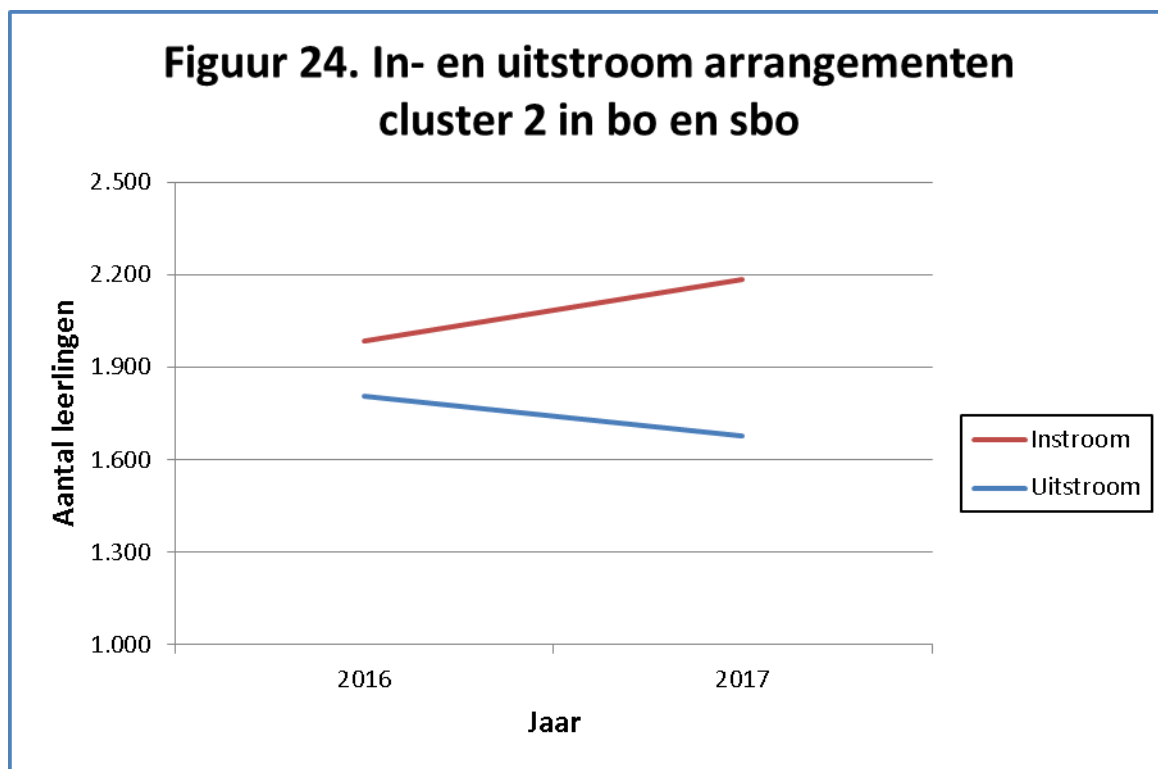
Net als bij de instroom is het ook bij de uitstroom zo dat de meeste so-leerlingen uit bekostigingscategorie midden die uitstromen een andere bekostigingscategorie binnen so cluster 3/4 krijgen (zie Tabel 23b in de bijlage). Ook hier zitten de meeste leerlingen waarvan de bekostigingscategorie verandert op een cluster 3-school.

In 2016 waren er veel wisselingen in bekostigingscategorie. In 2017 is er een stabilisatie zichtbaar: veel minder leerlingen in het so wisselen van bekostigingscategorie. De bekostigingscategorie van leerlingen wordt soms naar beneden en soms naar boven bijgesteld. Er zijn geen aanwijzingen dat er in 2017 vaker naar beneden dan naar boven wordt bijgesteld.

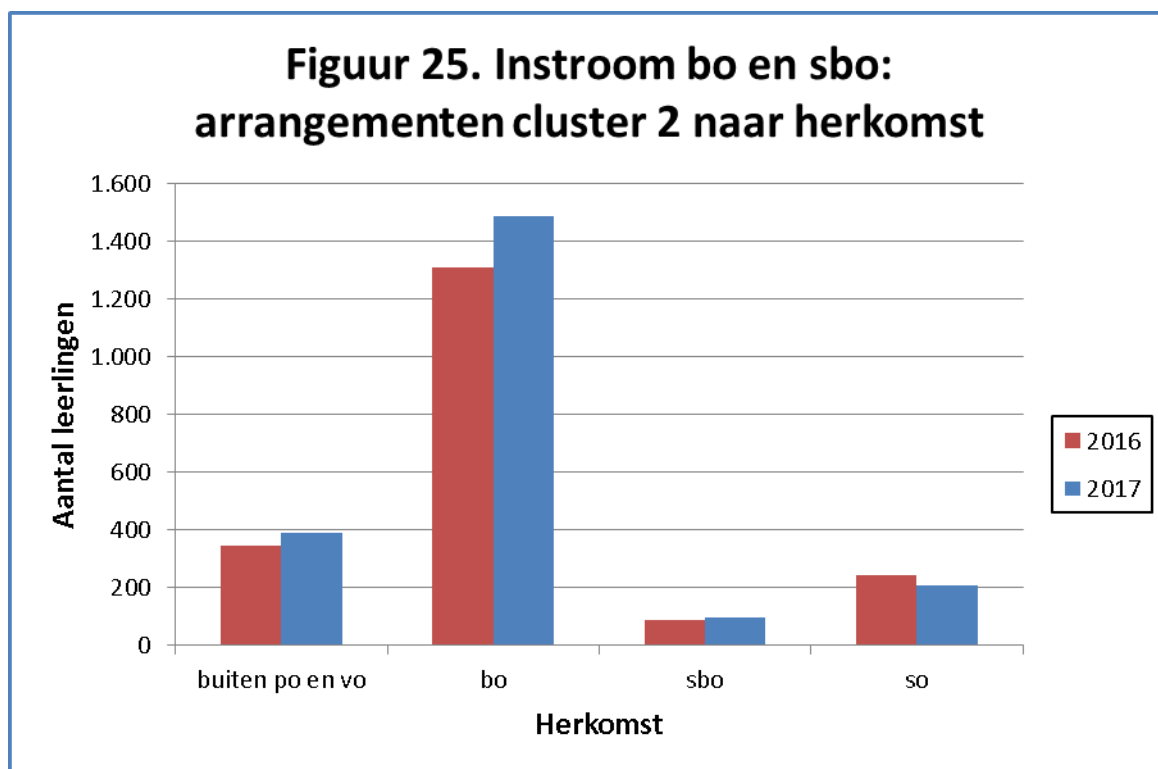

4.1.4 Arrangementen so cluster 2: groei van arrangementen in bo en sbo

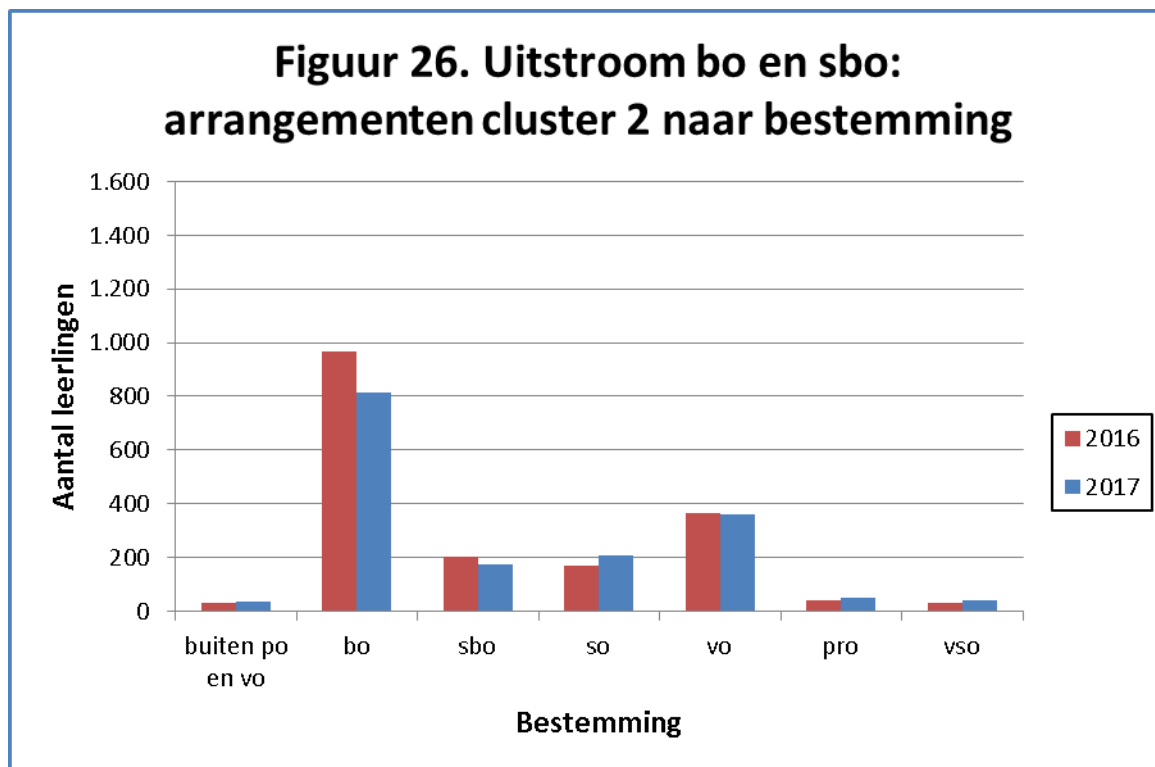
In het bo en sbo neemt het aantal arrangementen vanuit cluster 2 toe. Dit komt doordat er meer leerlingen die instromen in het bo en sbo of leerlingen die al in het bo en sbo zitten een arrangement krijgen (instroom) dan leerlingen met arrangement die uit het bo of sbo stromen of die in het bo of sbo blijven maar geen arrangement meer nodig hebben (uitstroom), zie Figuur 24 hieronder. Het aantal nieuwe arrangementen is de laatste jaren toegenomen (van 1.985 in 2016 naar 2.184 in 2017) terwijl het aantal verdwijnende arrangementen is afgenomen (van 1.805 in 2016 naar 1.676 in 2017).

Leerlingen in bo en sbo met nieuwe arrangementen cluster 2 zaten voornamelijk al in het bo, of komen nieuw in het onderwijs. Dit is in Figuur 25 hieronder te zien. Slechts een klein deel komt uit so, dit zijn dan meestal leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. Het aantal leerlingen met een nieuw arrangement dat uit so komt is in 2017 gedaald. Het aantal bo-leerlingen dat een arrangement vanuit cluster 2 krijgt is juist sterk gestegen.

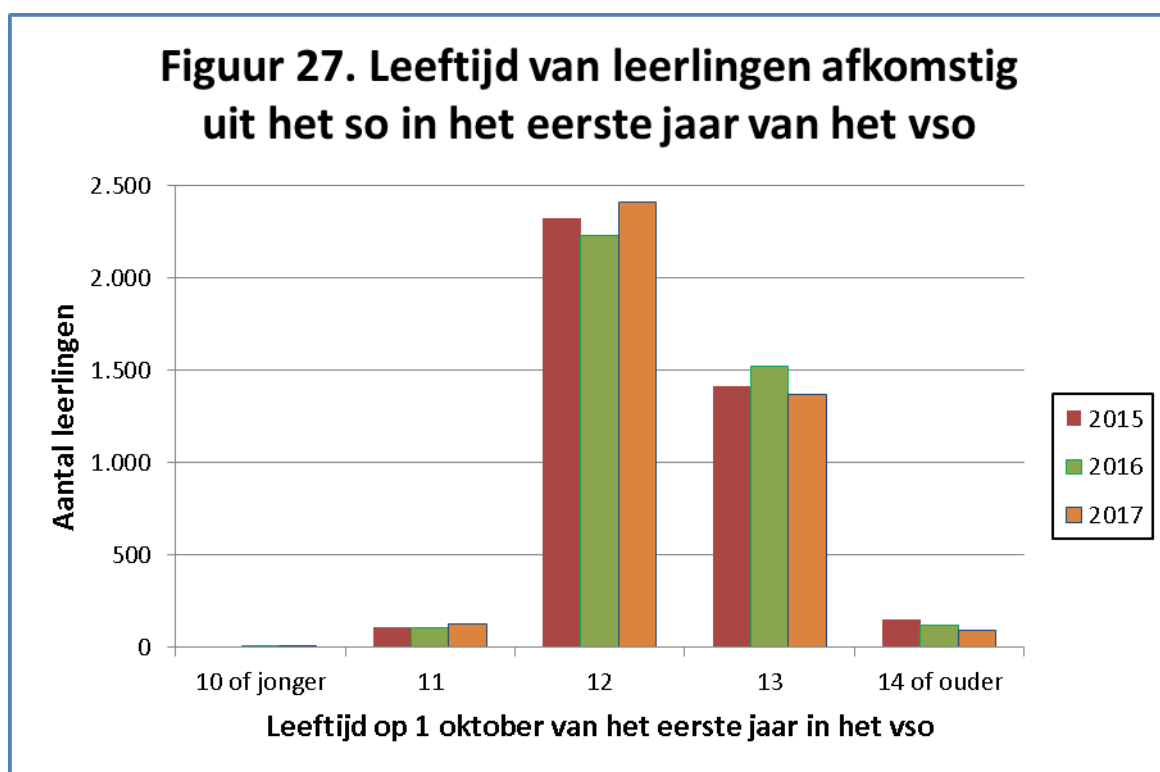

Er verdwijnen minder arrangementen uit het bo en sbo, in Figuur 26 is te zien waar leerlingen met een verdwijnend arrangement het volgende jaar zitten. De meeste leerlingen die hun cluster 2-arrangement kwijtraken, zitten het jaar daarna in het regulier onderwijs: bo, sbo, vo of pro. Het laatste jaar zijn meer leerlingen die het jaar daarvoor een cluster 2-arrangement hadden uitgestroomd naar cluster 2, de meerderheid naar onderwijs voor leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis.

4.1.5 Leeftijd van leerlingen die doorstromen van so naar vso

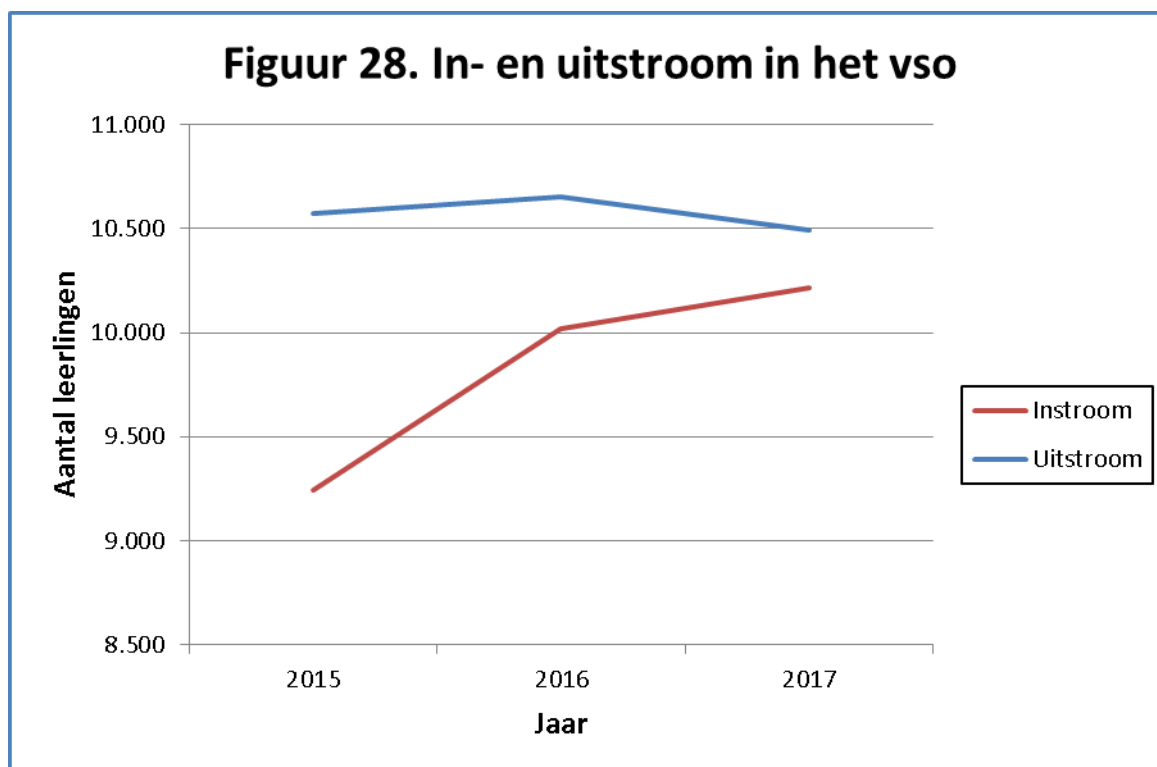
Er zijn in 2017 minder so-leerlingen vanaf 10 jaar dan in eerdere jaren. Daarnaast zijn er in 2017 in het vso meer leerlingen van 11 en 12 jaar, terwijl het vso over het algemeen krimpt. Dit wijst op een vroegere doorstroom van het so naar het vso. Onderstaande Figuur 27 toont de leeftijd in het eerste jaar na de overstap van so naar vso. Hier is duidelijk te zien dat het aantal doorstromers die 11 of 12 jaar zijn bij binnenkomst in het vso toeneemt en het aantal oudere doorstromers (13 jaar of ouder bij binnenkomst) afneemt. Het aandeel leerlingen dat 12 jaar of jonger is is gestegen van 60,93% in 2015 naar 63,39% in 2017.

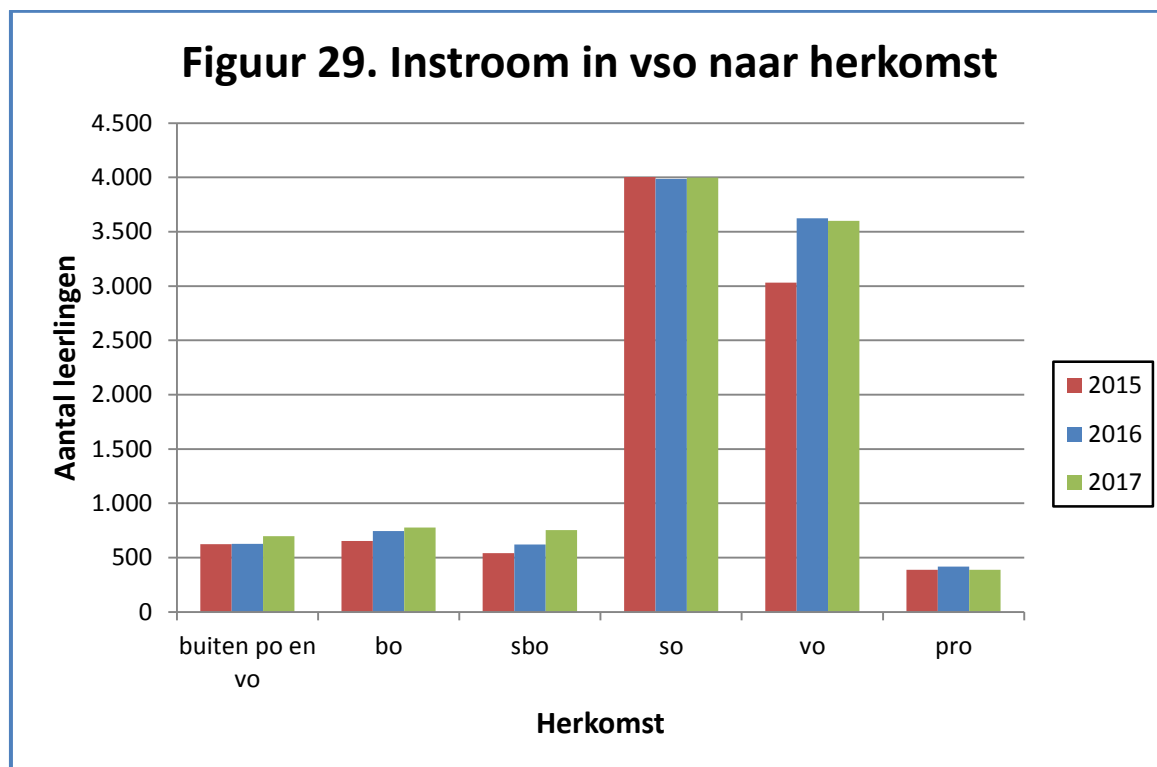
4.2 In- en uitstroom voortgezet speciaal onderwijs

4.2.1 In- en uitstroom voor het gehele vso

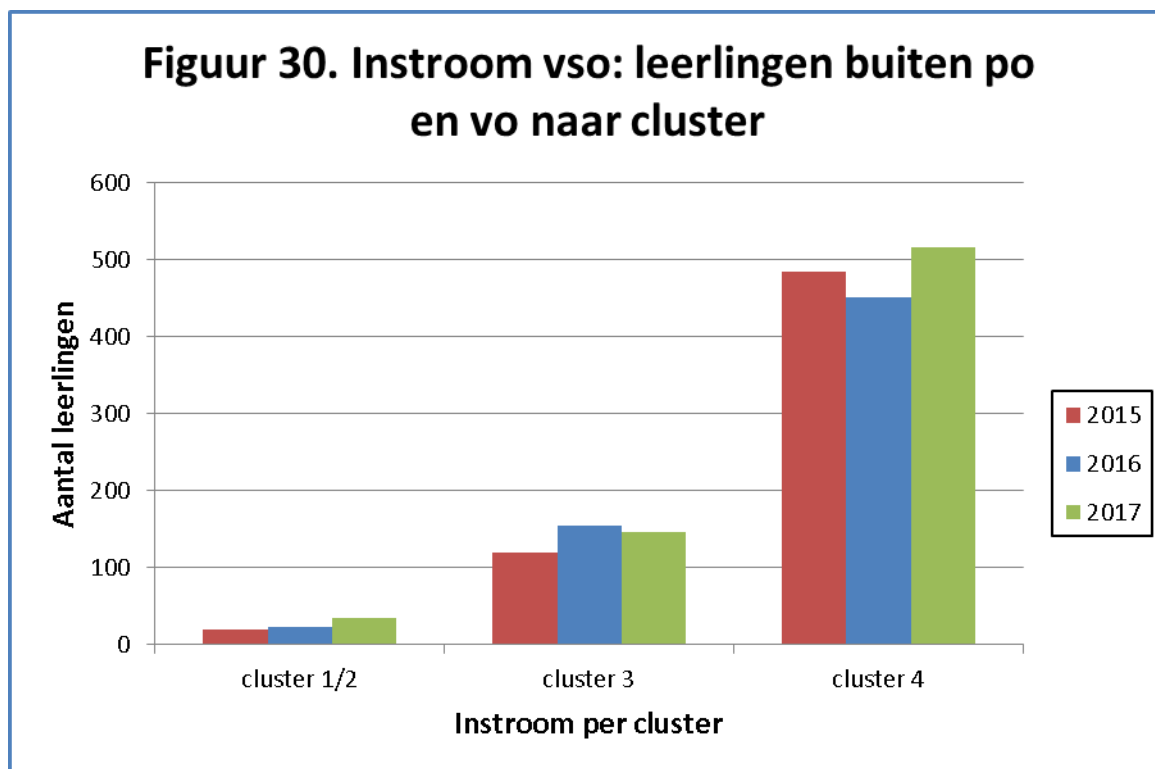
Het aantal leerlingen in het vso is sinds 2014 geleidelijk afgenomen. Dit komt doordat de instroom lager is dan de uitstroom, zie Figuur 28 hieronder. De instroom naar vso is de laatste jaren toegenomen terwijl de uitstroom ongeveer stabiel is. In 2017 nadert de instroom de uitstroom, daardoor vlakkt de daling van het aantal leerlingen in het vso af.

De instroom van leerlingen van buiten het po en vo, van het bo en van het sbo is vanaf 2015 toegenomen. De instroom uit het so en pro is de laatste jaren stabiel gebleven terwijl de instroom uit het vo in 2016 sterk gestegen is ten opzichte van 2015 gevolgd door een lichte daling in 2017. Zie Figuur 29.

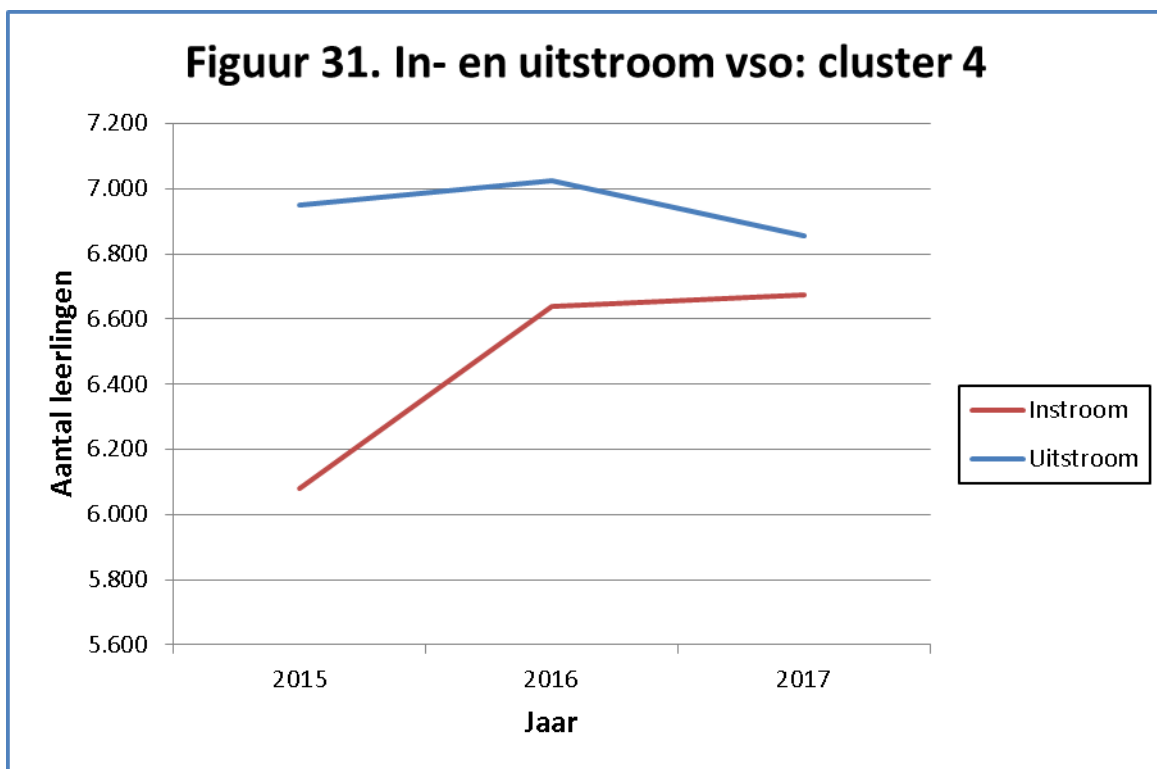
De leerlingen die instromen in het vso van buiten het po en vo zijn een andere groep dan de leerlingen die instromen van buiten het po en vo in het so. In het so gaat het vooral om jonge leerlingen die voor het eerst naar school gaan, in het vso is dat niet het geval. Hier gaat het om oudere leerlingen die om welke reden dan ook het voorgaande jaar niet in het het primair- en voortgezet onderwijs (inclusief pro en vso) zitten. Van deze leerlingen komt driekwart terecht op een cluster 4-school en een vijfde op een cluster 3-school. De instroom in cluster 4-scholen is gestegen, terwijl de instroom in cluster 3-scholen is gedaald, zie Figuur 30 hieronder.

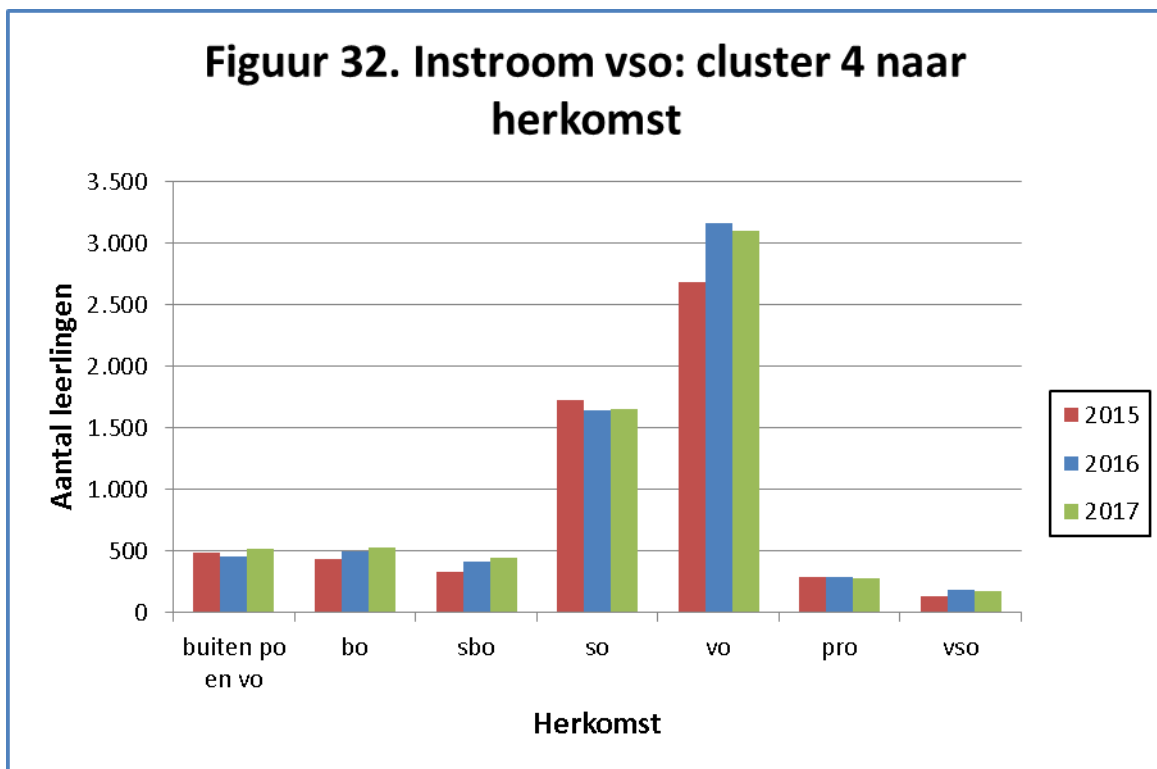
Omdat dit rapport zich richt op het primair- en voortgezet onderwijs (inclusief pro) valt de uitstroom uit het vso buiten de scope. Veruit het grootste deel (88%) van de leerlingen die het vso verlaten stroomt door naar een bestemming buiten het primair- en voortgezet onderwijs (inclusief pro). Denk hierbij bijvoorbeeld aan het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). De rest van de uitstromende leerlingen stroomt door naar het vo (10% van de totale uitstroom) of naar het pro (2%).

4.2.2 In- en uitstroom vso cluster 4: daling aantal leerlingen

Sinds 2014 gaan steeds minder vso-leerlingen naar cluster 4-scholen. Deze daling in het aantal leerlingen in cluster 4-scholen wordt veroorzaakt doordat minder leerlingen instromen dan uitstromen naar of van vso cluster 4-scholen (Figuur 31 hieronder). De instroom neemt toe, maar is in 2017 nog steeds kleiner dan de uitstroom. De uitstroom blijft ongeveer constant. Door de toenemende instroom en de stabiele uitstroom vlakkt de daling in het aantal leerlingen af.

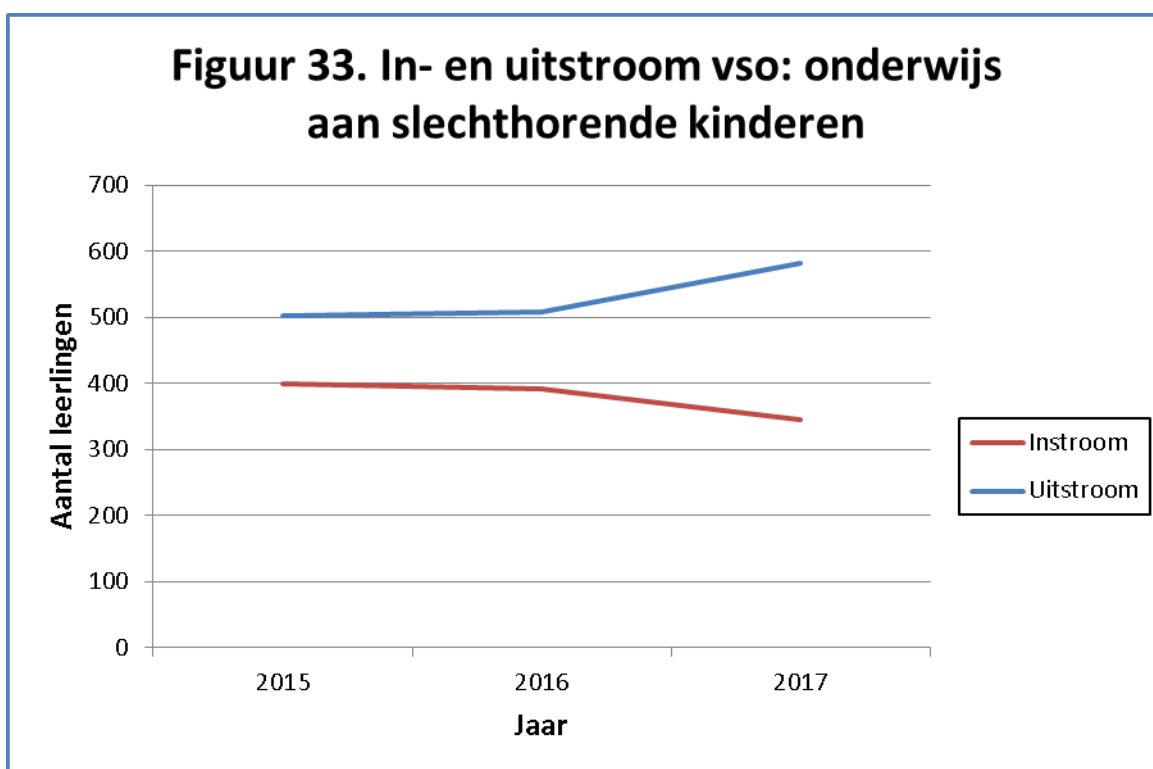
De meeste leerlingen die instromen in cluster 4-scholen op het vso, komen van het vo. Dit aantal is gestegen in 2016 en daarna heel licht gedaald (67 leerlingen minder in 2017). Er stroomt ook een grote groep leerlingen in vanuit het so. Dit aantal is in 2016 gedaald en in 2017 stabiel gebleven. Tussen 2016 en 2017 zijn er meer leerlingen bijgekomen die eerst geen onderwijs hadden (65 leerlingen meer in 2017) of die uit het bo (24) of sbo (33) komen. Zie Figuur 32 hieronder.

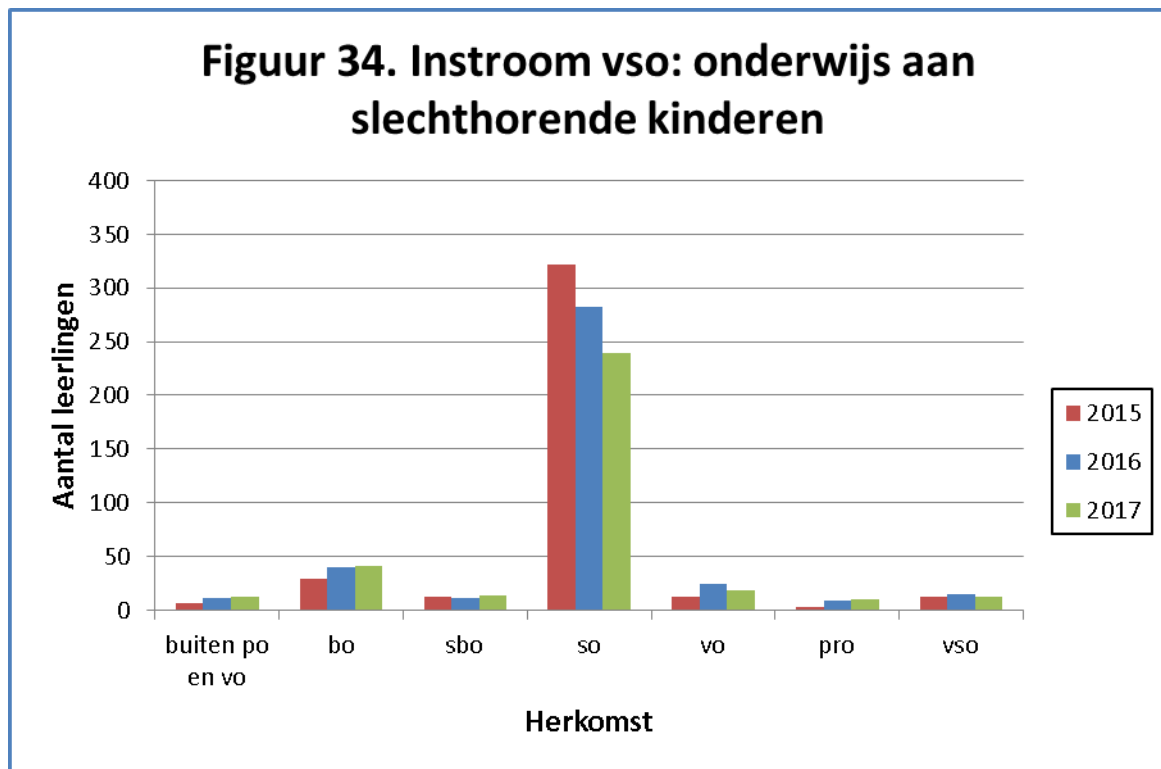
De uitstroom uit cluster 4-scholen is vergelijkbaar met het beeld van de totale uitstroom uit het vso. Het merendeel van de leerlingen stroomt uit buiten het po en vo. Een deel stroomt uit naar het vo en een kleiner deel naar het pro. Verschil met de uitstroom van het totale vso is dat van cluster 4-scholen ook uitstroom is naar andere vso scholen (doorstroom naar een ander cluster). Dit is het geval bij 2-3% van de leerlingen die uitstromen.

4.2.3 Vso cluster 2: krimp in onderwijs aan slechthorenden

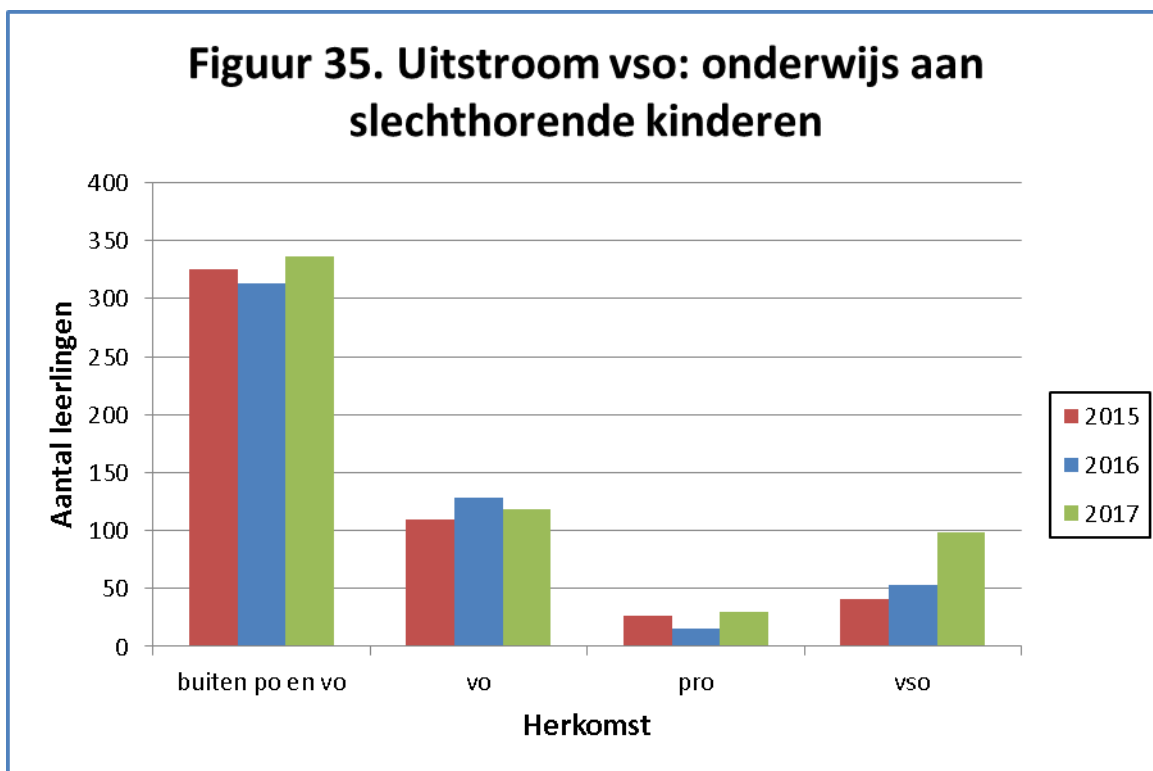
Sinds 2014 krimpt het vso-onderwijs aan slechthorenden en leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. Deze groepen leerlingen worden beiden onder de noemer onderwijs aan slechthorenden geregistreerd. Dit is de grootste groep in vso cluster 2. De daling van slechthorenden in cluster 2 van het vso komt doordat de afgelopen jaren de instroom lager is dan de uitstroom, zie Figuur 35 hieronder. In 2017 is het verschil tussen in- en uitstroom groter geworden. Hierdoor is in 2017 het vso-onderwijs aan slechthorenden sterker afgenomen.

De meeste instroom naar onderwijs aan slechthorenden in het vso komt vanuit het so (Figuur 34 hieronder). Het grootste gedeelte daarvan komt vanaf so-onderwijs aan leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis. De instroom van leerlingen uit het so in het vso onderwijs voor slechthorenden is in 2016 en in 2017 afgenomen.

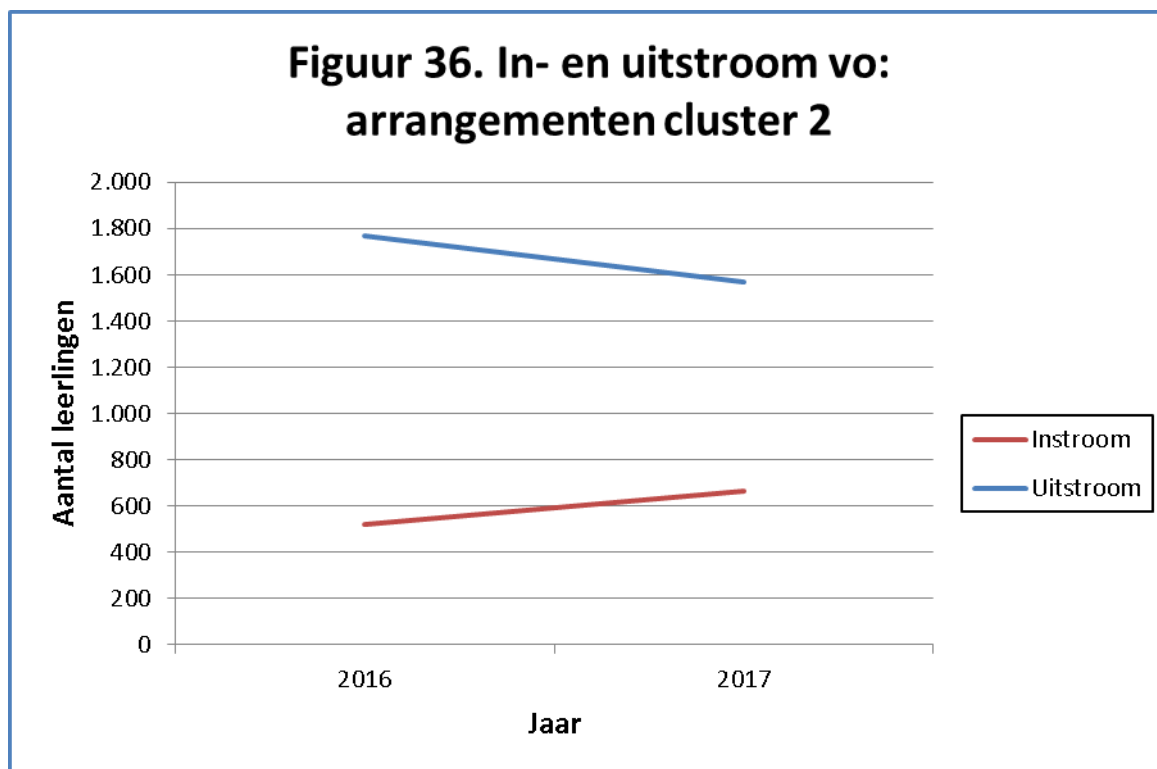

In Figuur 35 is de uitstroom van leerlingen uit het vso-onderwijs aan slechthorenden weergegeven. In dit geval kan wel iets gezegd worden over de uitstroom uit het vso omdat een behoorlijk deel van de leerlingen doorstroomt binnen het voortgezet onderwijs (vo, pro en vso). Het merendeel van deze groep leerlingen stroomt echter ook het vo-onderwijs uit. In 2017 nam de uitstroom naar buiten het po en vo toe. Tegelijkertijd stroomden er minder leerlingen door naar het vo dan het jaar daarvoor. In 2017 stroomden veel meer vso-leerlingen vanuit het onderwijs aan slechthorenden naar een ander type vso-onderwijs. Meer dan de helft van deze leerlingen (51) zijn van onderwijs aan slechthorenden naar onderwijs aan slechthorenden die tevens zeer moeilijk lerend zijn gegaan. De voorgaande jaren kwam dit niet voor.

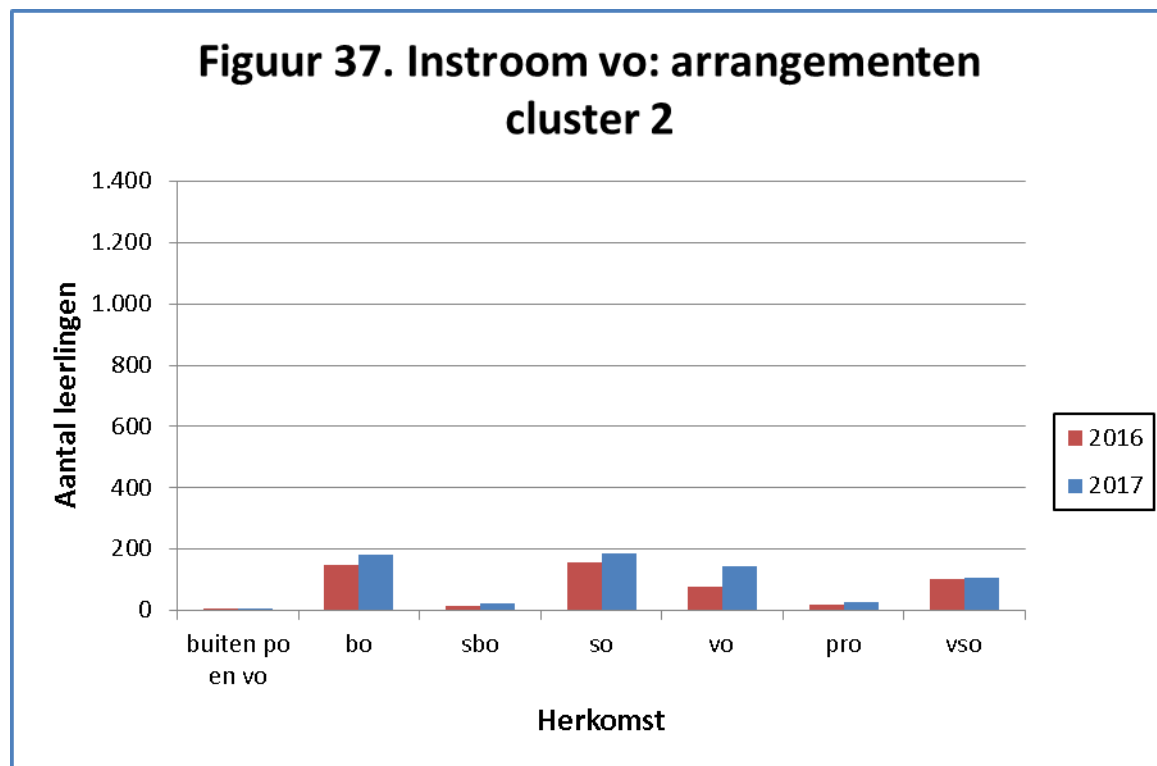

4.2.4 Arrangementen vso cluster 2: daling van arrangementen in vo en pro

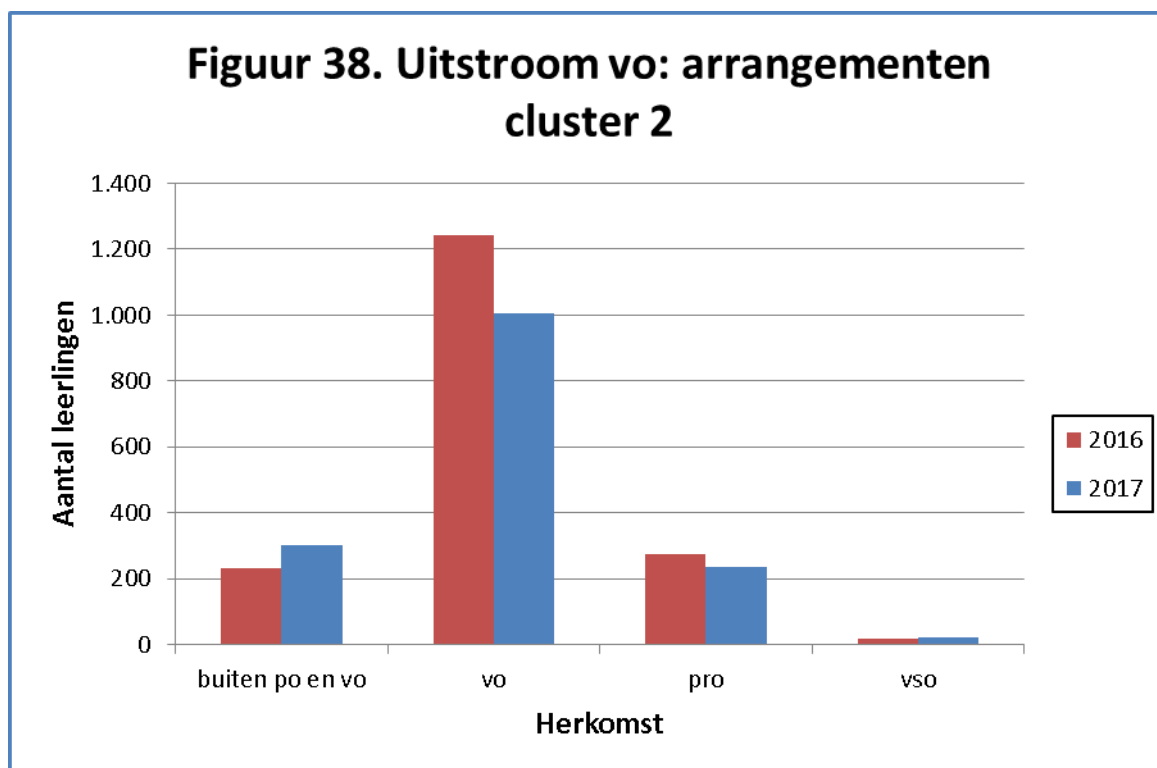
Steeds minder leerlingen in het vo en pro hebben een arrangement vanuit het vso cluster 2. Er komen minder arrangementen cluster 2 het vo en pro in dan er uit gaan, zie Figuur 36 hieronder. In 2017 zijn er echter meer onderwijsarrangementen cluster 2 het vo ingegaan dan in 2016. Tegelijkertijd zijn er minder arrangementen cluster 2 verdwenen uit het vo dan het jaar daarvoor. De instroom komt hierdoor dichterbij de uitstroom waardoor de daling in het aantal arrangementen vanuit vso cluster 2 in het vo afzwakt.

Figuur 37 hieronder laat zien waar de nieuwe leerlingen met onderwijsarrangementen vandaan kwamen. De meeste nieuwe arrangementen cluster 2 in het vo en pro komen van leerlingen die het vorige jaar in het bo of in het so cluster 2 zaten. Er is een sterke toename van nieuwe arrangementen vanuit het vo. De leerlingen uit so kwamen bijna allemaal uit cluster 2. In 2017 zijn er meer arrangementen cluster 2 bijgekomen van leerlingen uit het bo, so cluster 2 en uit het vo.

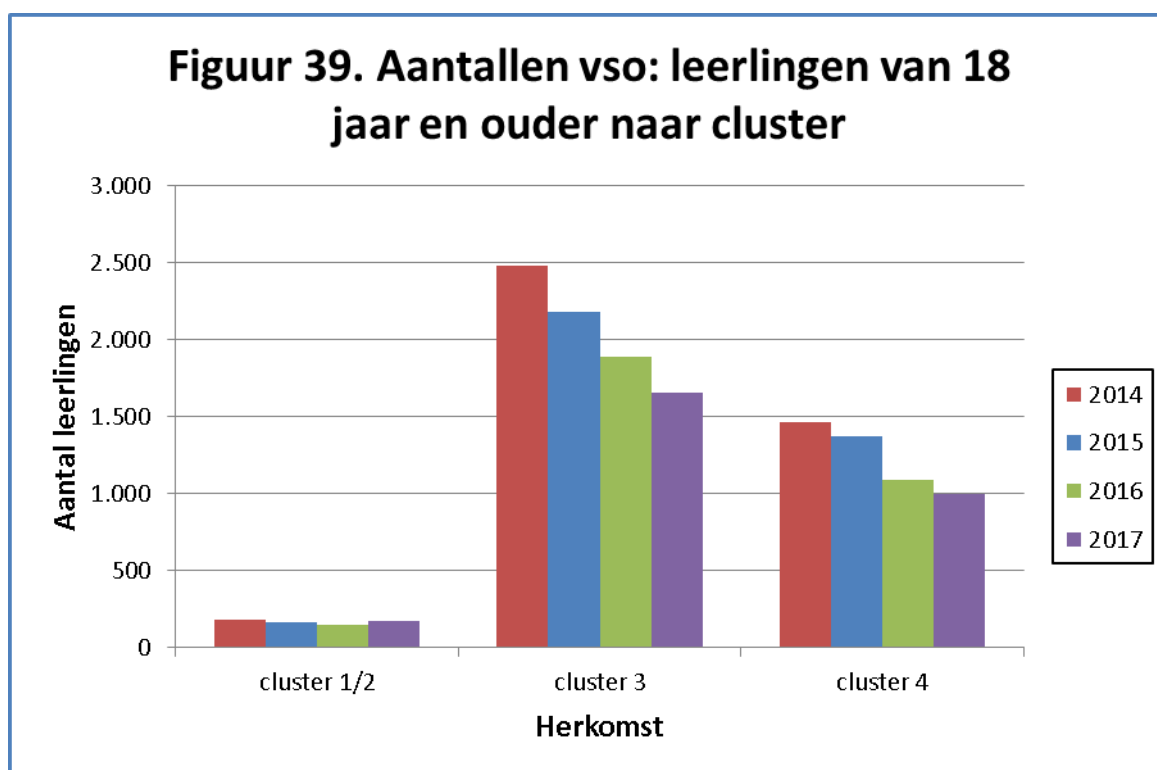

De meeste arrangementen cluster 2 verdwijnen uit het vo doordat leerlingen in het vo blijven maar hun arrangement niet meer nodig hebben. Deze daling neemt wel sterk af. Er stromen in 2017 meer leerlingen met een arrangement het vo uit dan in 2016 (zie Figuur 38 hieronder).

4.2.5 Trends in volwassen leerlingen in vso

Er is een opvallende daling vanaf 2014 van vso leerlingen vanaf 18 jaar, zoals beschreven in paragraaf 3.3.6. In cluster 3/4 neemt het aantal volwassen leerlingen sterk af vanaf 2014 (zie Figuur 39 hieronder). In cluster 2 is het aantal 18-jarigen en ouder toegenomen van 106 in 2016 naar 132 in 2017 (zie ook Tabel 14b, bijlage). Opvallend hierbij is de toename van leerlingen van 18 jaar en ouder bij onderwijs aan slechthorenden die tevens zeer moeilijk lerend zijn. Dit is een hele kleine groep (van 2014-2016 gaat het om 2 tot 4 leerlingen). In 2017 stijgt dit aantal naar 14 leerlingen.

5 Bijlage 1: Tabellen

5.1 Tabellen bij hoofdstuk 3: Ontwikkelingen in leerlingaantallen

Tabel 1. Trend leerlingen sbo, so en vso, bij Figuur 1.

Onderwijstype	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
bo	1.517.423	1.497.832	1.476.548	1.457.378	1.443.072	1.427.515	1.414.281
sbo	41.777	39.929	38.135	36.847	34.737	33.869	33.968
so	34.241	33.345	31.822	31.105	29.655	29.137	29.848
vo	930.570	942.054	951.670	962.676	972.191	972.319	962.624
pro	26.744	27.589	28.628	29.274	29.772	29.777	29.583
vso	35.919	37.077	39.411	39.884	38.550	37.917	37.643
totaal	2.586.674	2.577.826	2.566.214	2.557.164	2.547.977	2.530.534	2.507.947

Tabel 2. Trend leerlingen sbo, so en vso (teldatum 1 februari), bij Figuur 2.

Onderwijstype	1-2-2016	1-2-2017	1-2-2018
sbo	36.327	35.682	35.911
so	30.671	30.717	31.520
vso	37.914	37.959	37.959
totaal	104.912	104.358	105.390

Tabel 3. Ontwikkeling aantal leerlingen so per cluster, bij Figuur 3.

Cluster	2014	2015	2016	2017
1	297	278	246	247
2	6.494	6.122	5.841	6.198
3/4	24.314	23.255	23.050	23.403
totaal	31.105	29.655	29.137	29.848

Tabel 4. Ontwikkeling aantal leerlingen so cluster 2 per onderwijssoort, bij Figuur 4.

Aanduiding onderwijssoort	2014	2015	2016	2017
doof	298	288	264	273
slechthorend	476	417	383	385
taalontwikkelingsstoornis	5.534	5.242	5.033	5.370
doof en zeer moeilijk lerend	117	108	97	100
slechthorend en zeer moeilijk lerend	58	50	42	45
doof en visueel gehandicapt	11	17	22	25
<i>totaal</i>	6.494	6.122	5.841	6.198

Tabel 5. Ontwikkeling aantal leerlingen met onderwijsarrangement in bo en sbo, bij Figuur 5.

Soort onderwijsarrangement	2015	2016	2017
geen arrangement	1.472.630	1.456.023	1.442.446
epilepsie	144	117	23
cluster 1	830	863	892
cluster 2	4.206	4.386	4.894
<i>totaal</i>	1.477.809	1.461.384	1.448.249

Tabel 6. Ontwikkeling aantal leerlingen so per cluster op basis van schoolsoort, bij Figuur 6.

Cluster	2014	2015	2016	2017
3	11.657	11.437	11.784	12.011
4	12.657	11.818	11.266	11.392
<i>totaal</i>	24.314	23.255	23.050	23.403

Tabel 7. Ontwikkeling aantal leerlingen so per bekostigingscategorie, bij Figuur 7.

Bekostigingscategorie	2014	2015	2016	2017
laag	19.961	19.030	18.675	18.832
midden	1.475	1.563	1.934	2.143
hoog	2.852	2.638	2.417	2.396
totaal	24.288	23.231	23.026	23.371

Tabel 8. Ontwikkeling aantal leerlingen so per leeftijd, bij Figuur 8.

Leeftijd	2014	2015	2016	2017
3 jaar of jonger	108	95	76	89
4	1.546	1.546	1.650	1.686
5	2.348	2.254	2.353	2.651
6	2.856	2.634	2.667	2.876
7	3.201	3.229	3.122	3.299
8	3.879	3.580	3.668	3.746
9	4.500	4.219	3.980	4.265
10	4.925	4.770	4.553	4.492
11	5.366	4.944	4.949	4.784
12	2.190	2.218	1.994	1.836
13 jaar of ouder	186	166	125	124
totaal	31.105	29.655	29.137	29.848

Tabel 9. Ontwikkeling aantal leerlingen vso per cluster, bij Figuur 9.

Cluster	2014	2015	2016	2017
1	406	375	354	318
2	2.466	2.348	2.214	2.026
3/4	37.012	35.827	35.349	35.299
totaal	39.884	38.550	37.917	37.643

Tabel 10. *Ontwikkeling aantal leerlingen vso cluster 2 per onderwijssoort, bij Figuur 10.*

Aanduiding onderwijssoort	2014	2015	2016	2017
doof	177	162	168	159
slechthorend	2.106	2.004	1.885	1.654
doof en zeer moeilijk lerend	110	120	110	111
slechthorend en zeer moeilijk lerend	42	40	33	85
doof en visueel gehandicapt	31	22	18	17
<i>totaal</i>	<i>2.466</i>	<i>2.348</i>	<i>2.214</i>	<i>2.026</i>

Tabel 11. *Ontwikkeling aantal leerlingen met onderwijsarrangement in vo en pro, bij Figuur 11.*

Soort onderwijsarrangement	2015	2016	2017
geen arrangement	999.681	999.975	990.189
epilepsie	37	42	24
cluster 1	477	513	499
cluster 2	1.770	1.569	1.499
<i>totaal</i>	<i>1.001.963</i>	<i>1.002.096</i>	<i>992.207</i>

Tabel 12. *Ontwikkeling aantal leerlingen vso per cluster op basis van schoolsoort, bij Figuur 12.*

Cluster	2014	2015	2016	2017
3	15.707	15.398	15.304	15.434
4	21.305	20.429	20.045	19.865
<i>totaal</i>	<i>37.012</i>	<i>35.827</i>	<i>35.349</i>	<i>35.299</i>

Tabel 13. *Ontwikkeling aantal leerlingen vso per bekostigingscategorie, bij Figuur 13.*

Bekostigingscategorie	2014	2015	2016	2017
laag	31.226	30.376	30.127	29.973
midden	1.164	1.153	1.390	1.592
hoog	3.417	3.174	2.696	2.676
<i>totaal</i>	<i>35.807</i>	<i>34.703</i>	<i>34.213</i>	<i>34.241</i>

Tabel 14a. *Ontwikkeling aantal leerlingen vso per leeftijd, bij Figuur 14.*

Leeftijd	2014	2015	2016	2017
10 jaar of jonger	30	15	11	11
11	203	177	176	221
12	3.573	3.263	3.256	3.552
13	5.811	5.691	5.725	5.613
14	6.908	6.515	6.640	6.638
15	7.345	7.470	7.230	7.359
16	6.863	6.658	6.932	6.559
17	5.025	5.043	4.822	4.863
18	2.569	2.321	2.087	1.897
19	1.271	1.132	842	736
20	170	152	105	97
21	66	66	46	44
22	36	27	27	27
23 jaar of ouder	14	20	18	26
<i>totaal</i>	<i>39.884</i>	<i>38.550</i>	<i>37.917</i>	<i>37.643</i>

Tabel 14b. *Ontwikkeling aantal leerlingen vso cluster 2 per leeftijd.*

Leeftijd	2014	2015	2016	2017
11	6	8	7	8
12	307	254	223	189
13	475	431	401	358
14	483	466	416	389
15	455	443	405	353
16	382	385	381	330
17	243	250	275	267
18	93	88	80	103
19 of ouder	22	23	26	29
<i>totaal</i>	<i>2.466</i>	<i>2.348</i>	<i>2.214</i>	<i>2.026</i>

5.2 Tabellen bij hoofdstuk 4: In- en uitstroom (voortgezet) speciaal onderwijs

Tabel 15. In- en uitstroom in het so, bij Figuur 15.

	2015	2016	2017
Instroom	6.107	6.877	7.592
Uitstroom	7.557	7.392	6.882

Tabel 16. Instroom in het so naar herkomst, bij Figuur 16.

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	2.482	2.592	2.903
bo	2.869	3.382	3.780
sbo	744	894	901
vo	0	0	1
vso	12	9	7
<i>totaal</i>	<i>6.107</i>	<i>6.877</i>	<i>7.592</i>

Tabel 17. Uitstroom uit het so naar bestemming, bij Figuur 17.

Uitstroom naar	2015	2016	2017
buiten po en vo	454	406	416
bo	780	774	530
sbo	861	854	682
vo	1.125	1.035	972
pro	334	336	283
vso	4.003	3.987	3.999
<i>totaal</i>	<i>7.557</i>	<i>7.392</i>	<i>6.882</i>

Tabel 18. *In- en uitstroom so: onderwijs aan kinderen met een taalontwikkelingsstoornis, bij Figuur 18.*

	2015	2016	2017
Instroom	1.093	1.317	1.485
Uitstroom	1.385	1.523	1.149

Tabel 19. *Instroom so: onderwijs aan kinderen met een taalontwikkelingsstoornis naar herkomst, bij Figuur 19.*

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	560	661	750
bo	446	574	649
sbo	28	28	25
so	59	54	61
<i>totaal</i>	<i>1093</i>	<i>1317</i>	<i>1485</i>

Tabel 20. *Uitstroom so: onderwijs aan kinderen met een taalontwikkelingsstoornis naar bestemming, bij Figuur 20.*

Uitstroom naar	2015	2016	2017
buiten po en vo	59	52	49
bo	333	426	257
sbo	161	220	155
so	125	161	143
vo	255	253	204
pro	131	107	74
vso	321	304	267
<i>totaal</i>	<i>1.385</i>	<i>1.523</i>	<i>1.149</i>

Tabel 21. In- en uitstroom in het so: bekostigingscategorie midden, bij Figuur 21.

	2015	2016	2017
Instroom	392	911	675
Uitstroom	304	540	466

Tabel 22a. Instroom in so: bekostigingscategorie midden naar herkomst, bij Figuur 22.

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	182	224	240
bo	89	144	156
sbo	26	39	31
so	95	504	248
<i>totaal</i>	<i>392</i>	<i>911</i>	<i>675</i>

Tabel 22b. Instroom in so: bekostigingscategorie midden uitgesplitst naar cluster.

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten so en vso	297	407	427
cluster 1	0	1	0
cluster 2	11	13	9
cluster 3/4	84	490	239
<i>totaal</i>	<i>392</i>	<i>911</i>	<i>675</i>

Tabel 23a. *Uitstroom uit so: bekostigingscategorie midden naar bestemming, bij Figuur 23.*

Uitstroom naar	2015	2016	2017
buiten po en vo	7	16	30
bo	23	20	16
sbo	20	21	27
so	73	287	115
vo	38	43	28
pro	5	11	17
vso	138	142	233
<i>totaal</i>	<i>304</i>	<i>540</i>	<i>466</i>

Tabel 23b. *Uitstroom uit so: bekostigingscategorie midden uitgesplitst naar cluster.*

Uitstroom naar	2015	2016	2017
buiten so en vso	93	111	118
cluster 1	1	2	2
cluster 2	3	5	4
cluster 3/4	207	422	342
<i>totaal</i>	<i>304</i>	<i>540</i>	<i>466</i>

Tabel 24. *In- en uitstroom arrangementen cluster 2 in bo en sbo, bij Figuur 24.*

	2016	2017
Instroom	1.985	2.184
Uitstroom	1.805	1.676

Tabel 25. *Instroom bo en sbo: arrangementen cluster 2 naar herkomst, bij Figuur 25.*

Instroom vanuit	2016	2017
buiten po en vo	346	391
bo	1.307	1.488
sbo	90	95
so	242	210
<i>totaal</i>	<i>1.985</i>	<i>2.184</i>

Tabel 26. *Uitstroom bo en sbo: arrangementen cluster 2 naar bestemming, bij Figuur 26.*

Uitstroom naar	2016	2017
buiten po en vo	32	36
bo	967	812
sbo	203	172
so	169	208
vo	363	359
pro	38	50
vso	33	39
<i>totaal</i>	<i>1.805</i>	<i>1.676</i>

Tabel 27. *Leeftijd van leerlingen afkomstig uit het so in het eerste jaar van het vso, bij Figuur 27.*

Leeftijd eerste jaar vso	2015	2016	2017
10 of jonger	5	9	2
11	110	107	126
12	2.324	2.229	2.407
13	1.411	1.521	1.369
14 of ouder	153	121	95
<i>totaal</i>	<i>4.003</i>	<i>3.987</i>	<i>3.999</i>

Tabel 28. In- en uitstroom in het vso, bij Figuur 28.

	2015	2016	2017
Instroom	9.243	10.022	10.215
Uitstroom	10.572	10.652	10.495

Tabel 29. Instroom in vso naar herkomst, bij Figuur 29.

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	624	628	697
bo	654	745	778
sbo	541	622	753
so	4.003	3.987	3.997
vo	3.032	3.623	3.600
pro	389	417	390
<i>totaal</i>	<i>9.243</i>	<i>10.022</i>	<i>10.215</i>

Tabel 30. Instroom vso: leerlingen buiten po en vo naar cluster (op basis van hoofdonderwijssoort van de vestiging), bij Figuur 30.

Instroom naar	2015	2016	2017
cluster 1/2	19	23	34
cluster 3	120	154	147
cluster 4	485	451	516
<i>totaal</i>	<i>624</i>	<i>628</i>	<i>697</i>

Tabel 31. In- en uitstroom vso: cluster 4, bij Figuur 31.

	2015	2016	2017
Instroom	6.080	6.641	6.674
Uitstroom	6.951	7.025	6.856

Tabel 32. *Instroom vso: cluster 4 naar herkomst, bij Figuur 32.*

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	485	451	516
bo	436	498	522
sbo	331	414	447
so	1.727	1.640	1.646
vo	2.683	3.165	3.098
pro	289	291	275
vso	129	182	170
<i>totaal</i>	<i>6.080</i>	<i>6.641</i>	<i>6.674</i>

Tabel 33. *In- en uitstroom vso: onderwijs aan slechthorende kinderen, bij Figuur 33.*

	2015	2016	2017
Instroom	400	392	346
Uitstroom	502	509	582

Tabel 34. *Instroom vso: onderwijs aan slechthorende kinderen, bij Figuur 34.*

Instroom vanuit	2015	2016	2017
buiten po en vo	7	11	12
bo	29	40	41
sbo	13	11	14
so	322	282	239
vo	13	24	18
pro	3	9	10
vso	13	15	12
<i>totaal</i>	<i>400</i>	<i>392</i>	<i>346</i>

Tabel 35. *Uitstroom vso: onderwijs aan slechthorende kinderen, bij Figuur 35.*

Uitstroom naar	2015	2016	2017
buiten po en vo	325	313	336
vo	109	128	118
pro	27	15	30
vso	41	53	98
<i>totaal</i>	<i>502</i>	<i>509</i>	<i>582</i>

Tabel 36. *In- en uitstroom vo: arrangementen cluster 2, bij Figuur 36.*

	2016	2017
Instroom	520	666
Uitstroom	1.770	1.569

Tabel 37. *Instroom vo: arrangementen cluster 2, bij Figuur 37.*

Instroom vanuit	2016	2017
buiten po en vo	4	1
bo	148	181
sbo	13	24
so	158	187
vo	76	142
pro	20	25
vso	101	106
<i>totaal</i>	<i>520</i>	<i>666</i>

Tabel 38. *Uitstroom vo: arrangementen cluster 2, bij Figuur 38.*

Uitstroom naar	2016	2017
buiten po en vo	234	301
vo	1.241	1.007
pro	277	237
vso	18	24
<i>totaal</i>	<i>1.770</i>	<i>1.569</i>

Tabel 39. *Aantallen vso: leerlingen van 18 jaar en ouder naar cluster, bij Figuur 39.*

Cluster	2014	2015	2016	2017
cluster 1/2	183	163	150	172
cluster 3	2.477	2.182	1.888	1.655
cluster 4	1.466	1.373	1.087	1.000
<i>totaal</i>	<i>4.126</i>	<i>3.718</i>	<i>3.125</i>	<i>2.827</i>